

Programma 2 Wageningen

Waarom dit programma?

Wij vinden het belangrijk dat onze leefomgeving groen, duurzaam en toekomstbestendig is. Dit is belangrijk voor onze inwoners van nu en later. De opgaven waar we voor staan zijn groot. De prognoses laten een behoefte zien van circa 3.500 nieuwe woningen (tot 2040 daarbij ligt de focus op 3.000 woningen tot 2030) in Wageningen. Daarbij hoort ook groei van de werkgelegenheid, mobiliteit en ruimte voor ontspanning. We werken aan de energietransitie, de landbouwtransitie en een versterking van de biodiversiteit. Daarnaast is er een groot belang de stad meer klimaatadaptief te maken. Deze vraagstukken hebben een forse ruimtelijke impact en vragen een integrale benadering. Dit kunnen wij niet alleen. We werken samen met regio Foodvalley, de provincie Gelderland, het Rijk en andere ketenpartners aan deze vraagstukken. Onze ambities op het gebied van wonen, mobiliteit, economie en duurzaamheid zijn opgenomen in onze visie Buitengebied en visie Bebouwde Kom. Onze inwoners en vele samenwerkingspartners zijn betrokken geweest bij het opstellen van deze visies. In 2025 zijn we gestart met het samenvoegen van deze visies tot onze Omgevingsvisie.

Wonen

De druk op de woningmarkt blijft groot. Dit maakt dat we de bouw van geschikte woningen proberen te versnellen en uit te breiden. In 2025 hebben we hiervoor een aantal (planologische) mijlpalen bereikt. Zo is gebouwdeel A van de Menzislocatie verkocht aan Woningstichting Wageningen en gestart met de verbouw tot 63 sociale woningen. Daarnaast is begonnen met de bouw van 90 appartementen aan de Churchillweg-Spelstraat, 20 woningen aan de Haverlanden en 254 studentenwoningen aan de Mansholtlaan. Ook is de BOPA voor Vadapark in de raad behandeld.

Verder zijn we in 2025 gestart met het onderzoek of op een deel van een gemeentelijk perceel ten noorden van Nieuwe Kanaal circa 100 flexwoningen kunnen worden geplaatst. En is een voorkeursrecht gevestigd op een bedrijvenlocatie aan de Nude, met het oog op transformatie naar een gemengd woon-werkmilieu. Daarnaast wordt de bestaande voorraad beter benut via splitsingsbeleid, ondersteund door een splitsingscoach.

Betaalbaarheid van het wonen, voor alle doelgroepen, blijft belangrijk. Daarom blijven we hier met de woningmarkstrategie op inzetten. In de prestatieafspraken met Woningstichting Wageningen is ingezet op het sneller bouwen van betaalbare sociale huurwoningen en het creëren van meer woonmogelijkheden voor jongeren. Analyse van de bestaande woningvoorraad biedt kansen voor geclusterd en zorggeschikt wonen. Bij nieuwbouw nabij de binnenstad en voorzieningen moet 60% van de woningen geschikt zijn voor senioren. De notitie dementievriendelijk wonen is uitgewerkt en Torckdael fungeert als pilot voor woonzorgzones.

Tot slot is een Huurteam Wageningen opgericht in het kader van de Wet betaalbare huur en de Wet goed verhuurderschap.

Duurzaamheid

Ook de energietransitie, klimaatadaptatie en een versterking van de biodiversiteit zijn vraagstukken met een forse ruimtelijke impact en dit vraagt om een integrale benadering. De Routekaart Wageningen Klimaatneutraal 2030-2040 vormt de leidraad voor het Wagenings klimaatbeleid. Een groot deel van de Wageningse CO₂ uitstoot is toe te schrijven aan de gebouwde omgeving: woningen, bedrijven en instellingen. Om de klimaatdoelen te halen moet de verduurzaming van de gebouwde omgeving versnellen. Hiervoor werken we samen met onze lokale (klimaat)partners en inwoners, met regio, provincie en rijk, aan projecten en beleidsinstrumenten. Met subsidies en leningen versnellen we de verduurzaming van woningen, VvE's en bedrijven, en maken we de energietransitie betaalbaar voor iedereen. De resterende energievraag moet duurzaam worden ingevuld door onder andere lokale duurzame opwek van energie. Netcongestie vormt een groeiende belemmering hiervoor, maar ook voor wonen en werken. Samen met onze partners wordt gezocht naar oplossingen en kennisdeling.

2040 vormt de leidraad voor het Wagenings klimaatbeleid. Een groot deel van de Wageningse CO₂ uitstoot is toe te schrijven aan de gebouwde omgeving: woningen, bedrijven en instellingen. Om de klimaatdoelen te halen moet de verduurzaming van de gebouwde omgeving versnellen. -2040 vormt de leidraad voor het Wagenings klimaatbeleid. Een groot deel van de Wageningse CO₂ uitstoot is toe te schrijven aan de gebouwde omgeving: woningen, bedrijven en instellingen. Om de klimaatdoelen te halen moet de verduurzaming van de gebouwde omgeving versnellen.

Naast de energietransitie is ook de voedseltransitie van belang. In 2025 waren we halverwege de uitvoering van onze Voedselagenda 2021-2030 'Wageningen Eet Duurzaam, Gezond en Samen'. Dit deden we in vier sporen: 1) De productie en consumptie van duurzaam geteeld voedsel uit de regio te vergroten. 2) De voedselomgeving van Wageningen gezonder te maken, 3) Voedselverspilling tegen te gaan en 4) In te zetten op meer plantaardige eiwitten bij boeren, horeca en consumenten.

De biodiversiteit is wereldwijd afgenomen. In Wageningen willen we dit op lokaal niveau omkeren en werken aan een toename van de biodiversiteit. Hiervoor is in 2025 het biodiversiteitsplan vastgesteld. Met subsidies en het organiseren van activiteiten stimuleren we initiatieven die bijdragen aan het vergroten van de biodiversiteit, groene tuinen, daken en gevels, en afkoppelen van regenwater.

We vinden het belangrijk dat groen en natuur in het buitengebied en de stad met elkaar verbonden is. Het omgaan met klimaatverandering vraagt van ons een andere manier van omgaan met onze leefomgeving. Dit betekent vergroening van de stad en het anders omgaan met ons watersysteem.

Erfgoed

Onze stad kent ook een rijk verleden dat nog zichtbaar is. Cultuurhistorie houden we zichtbaar en vieren en beleven we. We gaan daarbij met respect om met onze monumenten. In het Omgevingsprogramma Erfgoed hebben we dit in 2025, samen met de erfgoedpartners verder uitgewerkt. Voor het eerst sinds 1992 is hiermee ons erfgoedbeleid geactualiseerd. Vaststelling is voorzien in 2026.

Economie

In de Wageningse economische structuur zijn verschillende onderdelen met elkaar vervlochten. Dit zijn: MKB, kenniseconomie en de binnenstad met zijn horeca en detailhandel. Na het vaststellen van de economische visie in 2024 is in 2025 het omgevingsprogramma Economie opgesteld om uitvoering te geven aan de visie. De intensieve samenwerking met ondernemers in de visievorming heeft geleid tot een andere manier van werken: denken en handelen vanuit de ondernemer. We positioneren ons daarbij nadrukkelijk als partner en ondersteunen ondernemers waar mogelijk.

Veel opgaven kunnen we namelijk niet als gemeente zelfstandig oppakken. Er is dan juist een bredere samenwerking nodig. Bijvoorbeeld door het gezamenlijk investeren in een goed vestigingsklimaat of uitvoering geven aan de Strategische Agenda Regio Foodvalley. Dit doen we samen met onderwijs en ondernemers. De afgelopen periode heeft waardevolle samenwerking en relaties opgeleverd met ondernemers in de stad. Die willen we bestendigen en zo samen de schouders te zetten onder verdere duurzame en sociale groei van de Wageningse economie.

We werken hiermee vanuit de Visie Economie aan een gezamenlijke aanpak van economische opgaven. In 2025 is ingezet op het versterken van samenwerking op werklocaties, onder meer via de Wageningen Economic Board en intensiever contact met ondernemers. De druk op de schaarse ruimte vraagt om balans tussen wonen en werken en hiermee om zorgvuldige keuzes en het beter benutten van bestaande locaties. Human capital is ook een belangrijk speerpunt. Door het leggen van nieuwe verbindingen tussen onderwijs, ondernemers en andere partners is gewerkt aan samenwerkingen en een gedeelde visie op de arbeidsmarkt, gericht op het beter begeleiden van vraag en aanbod van arbeid.

Daarnaast hebben we gewerkt aan versterking van de kenniseconomie en kennisecosysteem, onder andere via Food2040 (samen met WUR, provincie en regio). Het in 2025 vastgestelde actieplan Circulaire Economie stimuleert circulair en duurzaam ondernemen. In de regio wordt via het Werkcentrum FoodValley gewerkt aan een betere arbeidsmarktaansluiting. Voor recreatie en toerisme is een herijkte agenda vastgesteld waarmee duidelijk is geworden wat nodig is om Wageningen sterker te positioneren als bestemming. Tot slot is gestart met uitvoering van het horeca- en detailhandelsbeleid.

Mobiliteit

Voor het functioneren van Wageningen is het belangrijk dat mensen zich op een comfortabele en veilige manier kunnen verplaatsen. Hiervoor is een goede en veilige infrastructuur van belang. In 2025 hebben we hiervoor onder andere het Uitvoeringsprogramma Verkeersveiligheid gemaakt. De manier waarop de infrastructuur is ingericht is ook van belang voor de gezondheid van de inwoners. Als inwoners meer lopen en fietsen, is dit beter voor de gezondheid. Ook is dit beter voor

het klimaat, de leefomgeving en de sociale interactie. Goede openbaarvervoervoorzieningen dragen hier aan bij. Door alle ontwikkelingen in en om Wageningen (woningbouw, groei kennisecosysteem, meer privé-auto's) neemt de druk op onze wegen en openbare ruimte toe. Tegelijkertijd is er de wens om de leefomgeving te vergroenen en de noodzaak om te verduurzamen. Dit alles vraagt om een mobiliteitstransitie. Daarom hebben we in 2025 verder gewerkt een Omgevingsprogramma mobiliteit. Hierin beschrijven we de benodigde mobiliteitstransitie. Ook beschrijven we de beleidskaders op het gebied van mobiliteit en de benodigde maatregelen. De uitkomsten van het Inwonersberaad (Inwonersakkoord) zijn hier ook in verwerkt. Samenwerking met omliggende gemeenten, provincies en Rijkswaterstaat is van groot belang. Uiteindelijk gaat het allemaal om het gedrag van mensen. Een transitie kan alleen door ook in te zetten op bewustwording, stimuleren en ondersteunen van inwoners en bedrijven.

Beoogd maatschappelijk effect

Voor programma 2 Wageningen Fysiek zijn voor 2025 bij de volgende onderwerpen ambities vastgesteld:

- 2.1 Infrastructuur en duurzame bijdrage mobiliteit
- 2.2 Een aantrekkelijk, sociaal, duurzaam en circulair economisch klimaat
- 2.3 Een groene en bio-diverse leefomgeving
- 2.4 Een toekomstbestendige fysieke leefomgeving
- 2.5 Klimaatneutraal in 2030-2040
- 2.6 Een veilige en gezonde leefomgeving
- 2.7 Iedereen in Wageningen heeft de beschikking over een passende woning
- 2.8 Gemeentelijke gebouwen worden multifunctioneel ingezet

Deze ambities zijn verwerkt in een doelenboom, waarin wordt beantwoord:

- Welke doelen wilden we bereiken om te komen tot de ambitie?
- Welke resultaten heeft het opgeleverd?

2.1 Infrastructuur en duurzame bijdrage mobiliteit

Wat wilden we bereiken?

Wageningen streeft ernaar dat de infrastructuur in Wageningen en het gebruik hiervan zodanig is dat mobiliteit op een duurzame wijze bijdraagt aan een goed functionerende economie, gezondheid, verkeersveiligheid en sociale participatie.

Wat hebben we bereikt?

2.1.1 Goede bereikbaarheid voor alle modaliteiten, 'inclusief' voor alle inwoners en bezoekers.

Beoogde resultaten

- In 2025 is er een Omgevingsprogramma mobiliteit vastgelegd met onder andere:
 - Beleid voor autoluwe wijken en buurten.
 - Beleid voor deelmobiliteit en hubs.
 - Doelstellingen omvang benodigde mobiliteitstransitie en maatregelen hoe deze transitie te bereiken.
 - (Nieuwe/vastgestelde) doelen en subdoelen worden in de begroting 2026 verwerkt.
- Bevorderen fiets door goede fietsroutes binnen Wageningen en naar omliggende gemeenten. Conform de update fietsnetwerkaart netwerkvisie (2023).
- Educatie, voorlichting en handhaving ter voorkoming van ongevallen (in samenwerking met regio Foodvalley).
- Samen met regio Foodvalley en provincies wordt gewerkt aan hoogwaardig openbaar vervoer.
- Stimuleren lopen door middel van goede, aantrekkelijke en toegankelijke looproutes en door aantrekkelijke verblijfs-/voetgangersgebieden.
- We monitoren jaarlijks de ongevallen en verkeersslachtoffers (doel: in 2026 gebeuren er ten opzichte van 2019 minder ongelukken en vallen er minder verkeersslachtoffers in het verkeer in de stad).

Toelichting

Omgevingsprogramma mobiliteit

Het Eindconcept van het Omgevingsprogramma Mobiliteit is vastgesteld door het college. In het Omgevingsprogramma Mobiliteit is het strategische beleid uit de Visie Bebouwde kom uitgewerkt met instrumenten en maatregelen. Het inwonersberaad over mobiliteit heeft geleid tot een inwonersakkoord. De raad heeft een besluit genomen over de beslispunten uit het inwonersakkoord. De aangenomen beslispunten zijn verwerkt in het Omgevingsprogramma Mobiliteit. De raad behandelt het Omgevingsprogramma Mobiliteit in 2026.

Regionaal verkeersmodel gereed

Het regionaal verkeersmodel is in juni 2025 gereedgekomen. Dit model hebben we binnen de werkzaamheden voor het Omgevingsprogramma Mobiliteit gebruikt voor de bereikbaarheidsanalyse en de studie naar 30 km/uur.

Stimuleren lopen door goede looproutes en aantrekkelijk verblijfsgebieden

Op het Hooilandplein zijn hellinkjes in de looproute aangebracht waardoor de toegankelijkheid is verbeterd. Het hoofdlooproutenetwerk is opgenomen in het Omgevingsprogramma Mobiliteit.

Bevorderen fiets door goede fietsroutes

De Churchillweg en Hoevestein, onderdeel van het Pico Bello Pad, is geheel heringericht als fietsstraat. Het ontwerp voor het deel Grintweg is in concept gereed. Het deel Churchillweg tussen Hoevestein en Nijenoord Allee is heringericht als fietsstraat. De officiële opening vond plaats in september. Er is gestart met de realisatie van een nieuwe fietsverbinding en toegang voor auto's aan de westkant van de Campus (de Westelijke ontsluiting campus).

De herinrichting van de Haarweg, tussen Marijkeweg en de bebouwde komgrens, is gestart. Deze wordt heringericht als een 30 km/uur weg met brede fietsstroken.

(Hoogwaardig) openbaar vervoer

Op de Lawickse Allee is een nieuwe bushalte (bushalte Troelstraweg) gerealiseerd. Deze is ingericht als tijdelijke halte. Buslijn 86 rijdt vanaf december weer over de Churchillweg. Er rijdt vanaf december 2025 een directe bus naar Culemborg en minder vaak een bus naar Tiel. De provincie Gelderland heeft de concessie voor het openbaar vervoer richting Ede en Arnhem gegund aan Transdev. De concessie start op 28 juni 2026 en duurt 10 jaar. Met de nieuwe concessie verbetert het openbaar vervoer. Zo gaat de Rijnlijn (door)rijden, komt er een campus-spitslijn tussen Ede-Wageningen en campus en een snelbus naar Nijmegen-Heijendaal. Er komen buslijnen en -haltes op de Rooseveltweg.

Verkeersveiligheid

In 2025 vonden 117 ongevallen plaats (voorlopige cijfers). Daarbij was sprake van 2 dodelijke slachtoffers en 24 gewonden. Het merendeel van de gewonden waren fietsers. Het aantal slachtoffers ligt hoger dan in de jaren 2017-2019 (gemiddeld 119 ongevallen per jaar, waarvan 19 met gewonden en 1 met dodelijk slachtoffer).

We hebben acties op het vlak van educatie, voorlichting en handhaving uitgevoerd. Zo hebben we meegedaan aan de jaarlijkse regionale campagnes 'Wij gaan weer naar school' en 'fietsverlichting'. We dragen bij aan educatie/lesmateriaal voor basisscholen en ondersteunen vrijwilligers bij het praktisch verkeersexamen. We hebben een bijdrage verleend voor een opfriscursus voor automobilisten van 65 jaar en ouder (in samenwerking met Platform Wageningse ouderen, 32 deelnemers) en een cursus nieuwe verkeersregels (in samenwerking met Vrouwen van Nu Wageningen, 25 deelnemers). Deze acties hebben een positief effect op het gewenste verkeersgedrag en daarmee op de verkeersveiligheid.

Wat hebben we bereikt?

2.1.2 Een verkeersveilige woon-, werk-, school- en leefomgeving.

Beoogde resultaten

- Een verkeersveilige openbare ruimte door het toepassen van Duurzaam Veilig richtlijnen bij het ontwerp van wegen (bij nieuwe ontwikkelingen en onderhoud van bestaande straten).
- Bewoners hebben invloed op hun directe leefomgeving, door actief in te spelen op kleine verkeersvragen en -knelpunten via onder andere Meldpunt Openbare Ruimte.
- Vergunningen zoals evenement-, inrit- en omgevingsvergunning en gehandicaptenparkeren zijn getoetst en verstrekt.
- Goed inframanagement (conform niveau basis) ten behoeve van verkeersveiligheid, doorstroming en bereikbaarheid hulpdiensten.
- Geen sluipverkeer door woonwijken en over smalle wegen in het buitengebied. Hiervoor is nodig:
 - Een robuuste hoofdinfrastructuur (voor auto, incl. HOV) die huidige/toekomstige vraag naar capaciteit aan kan en waar de doorstroming zo lang mogelijk op gang blijft en hinder zo min mogelijk optreedt.
 - We onderzoeken of een snelheid van 30 km/h hieraan bijdraagt.
- Bij ruimtelijke plannen en herinrichtingsplannen geven we voorrang aan voetgangers en fietsers. Leidend is STOEP (ook voor parkeervoorzieningen).
- In 2026 hebben we een wijk als pilot benoemd en uitgewerkt om veiligheid en leefbaarheid te verbeteren door aanpassing van de inrichting van de openbare ruimte.

- We geven nadere invulling aan de autoluwe binnenstad. Met aandacht voor onder andere:
 - Parkeeroplossing voor fiets en auto.
 - Onderzoek kans voor pilot last mile delivery.
- Parkeerbeleid (voor zowel auto als fiets) ten behoeve van juiste mate van leefbaarheid. Aanvullend op Omgevingsprogramma mobiliteit actualiseren we de parkeervisie en nota parkeernormen.

Toelichting

Veilige wegen

In 2025 is het Uitvoeringsprogramma verkeersveiligheid vastgesteld. Dit was noodzakelijk om in aanmerking te komen voor de subsidieregeling verkeersveiligheidsmaatregelen. Het rijk heeft de aangevraagde subsidie toegekend. De subsidie wordt ingezet voor verkeersveiligheidsmaatregelen op de Haarweg, Marijkeweg en Voorburglaan. De werkzaamheden op de Haarweg zijn in uitvoering.

Bewoners hebben invloed

Via het Meldpunt Openbare Ruimte zijn 247 meldingen binnengekomen die betrekking hebben op kleine verkeersvragen en -knelpunten. Al deze meldingen zijn beantwoord. De gemiddelde doorlooptijd van deze meldingen was 3,5 dagen. Van deze meldingen ging 30% over verkeersveiligheid. Waar mogelijk zijn maatregelen genomen. Zo zijn er onder andere op de route Zoomweg-Dassenboslaan herhalingsborden 30 km/uur zone geplaatst. Op het Sportpark De Zoom zijn extra fietsenstallingen geplaatst. Ook zijn hier de verkeersborden hersteld. In de bocht Herenstraat – Spijk is een fietsstrook aangebracht. Langs de Churchillweg zijn snelheidsdisplays geplaatst.

Vergunningen en gehandicaptenparkeerplaatsen

Alle aanvragen voor vergunningen (evenement-, inrit- en omgevingsvergunning) zijn getoetst op verkeersaspecten. In 2025 is naast het evenement 4/5 mei voor 8 nieuwe evenementen een advies geleverd op het verkeersplan. Verder zijn 10 aanvragen voor inritten getoetst.

In 2025 zijn 23 gehandicaptenparkeerplaatsen op kenteken gerealiseerd en zijn er 3 algemene gehandicaptenparkeerplaatsen gerealiseerd. In totaal zijn er 141 gehandicaptenparkeerplaatsen op kenteken en 84 algemene parkeerplaatsen.

Goed inframanagement

In 2024 is een bordenplan voor de binnenstad gemaakt en deels uitgevoerd. In 2025 is het resterende deel uitgevoerd. Hiermee hebben we onduidelijkheden en tegenstrijdigheden opgelost. Infrastructuurele maatregelen op het campusterrein stemmen we af met WUR, zoals plannen voor herinrichting van de Bornesteeg ter hoogte van Axis, de inrichting van Campus Oost en de gewenste voetganger- en fietstunnel onder de Mansholtlaan.

Geen sluipverkeer door woonwijken en over smalle wegen in het buitengebied

Voor het Binnenveld zijn samen met gemeente Ede en Veenendaal maatregelen in voorbereiding om het sluipverkeer tegen te gaan. Het verkeersbesluit 'Geslotenverklaring voor doorgaande motorvoertuigen' is eind 2025 gepubliceerd. De uitvoering (het plaatsen van de verkeersborden) is voorzien in 2026.

STOEP is leidend

In de Nude is verder gewerkt aan het plan voor de vernieuwde openbare ruimte. Daarbij werken we zo goed als mogelijk met de doelstellingen uit de visie bebouwde kom. Een belangrijk onderdeel in het plan is parkeren. Naar aanleiding van vragen van inwoners hebben we een nieuwe parkeertelling gedaan.

Parkeren in en om de binnenstad

Alle parkeerautomaten op straat zijn vervangen. De nieuwe automaten zijn op basis van kentekenregistratie. In 2025 is de digitale parkeerbalie uitgebreid met bezoekersparkeervergunningen. Met de nieuwe automaten en de digitale parkeerbalie werkt handhaving bijna volledig op basis van kentekenregistratie.

De Nota Parkeernormen is geactualiseerd met de nieuwe CROW-kengetallen uit 2024. De bijdragen voor vrijstelling op de parkeereis in de Verordening Mobiliteitsfonds zijn aangepast. De tarieven voor betaald parkeren in de binnenstad zijn geharmoniseerd. Op het Raadhuisplein en Salverdaplein geldt een oplopend parkeertarief. Op de Costerweg en Olympiaplein is een aantrekkelijk dagtarief ingevoerd. Hiermee stimuleren we dat automobilisten op afstand van de binnenstad parkeren.

In het Eindconcept Omgevingsprogramma Mobiliteit is een visie op parkeren opgenomen (Anders omgaan met parkeren: samen ruimte maken). Het haalbaarheidsonderzoek en de draagvlakmeting naar een tijdelijke gebouwde parkeervoorziening op de Gevangentoren is uitgevoerd en afgerond.

Er zijn honderden fietswrakken gestickerd en opgeruimd, onder andere op het busstation. Bij alle bushaltes is in beeld gebracht hoeveel fietsen langer dan 4 weken gestald zijn, zonder te zijn gebruikt. Er is sprake van een substantieel aandeel. Om die reden werken we aan een aanpak voor het opruimen van weesfietsen bij bushaltes.

Wat hebben we bereikt?

2.1.3 Verduurzamen van mobiliteit (Wageningen Klimaatneutraal 2030-2040).

Beoogde resultaten

- Alle 100+ werkgevers zijn benaderd voor mogelijkheden verduurzaming mobiliteit. Dit doen we binnen de werkgeversaanpak van de regio Foodvalley.
- In 2025 bedraagt het totaal aantal laadpalen in de openbare ruimte: 112 laadpalen (conform visie openbare laadinfrastructuur 2030).
- We maken ons op provinciaal niveau sterk voor een concessie met een duurzaam openbaar vervoer leverancier.
- We onderzoeken de noodzaak en mogelijkheden om duurzaam goederentransport faciliteren.
- Het gemeentelijk wagenpark is verduurzaamd. We starten in 2025 met een onderzoek hoe dit stapsgewijs opgepakt kan worden.

Toelichting

De nieuwe mobiliteitsmakelaars van Foodvalley zijn eind 2025 gestart. Zij zullen ook de 100+ werkgevers in Wageningen benaderen voor verduurzaming van mobiliteit.

In 2025 zijn 19 laadpalen geplaatst. Daarmee komt het totaal aantal laadpalen op 122. Hiermee is het doel om de gewenste 112 laadpalen in 2025 gerealiseerd te hebben gehaald.

Er rijden emissieloze bussen op lijn 350 (U-OV) en tussen Arnhem en Wageningen. In de nieuwe OV-concessie 2026-2036 gaan alle bussen emissievrij rijden. -2036 gaan alle bussen emissievrij rijden.

In 2025 zijn voorbereidingen getroffen in de aanloop naar een besluit om een Zero-emissiezone voor stadslogistiek in te voeren. Er is een onderzoek Verkenning Zero-Emissie Stadslogistiek in Wageningen uitgevoerd. Ook zijn verkennende gesprekken met belanghebbenden gevoerd.

Met de logistiek makelaar van de provincie zijn gesprekken gevoerd met ondernemers uit de haven. Dat heeft een verkenningstraject waar de provincie bij betrokken is opgeleverd. Het idee is om een gezamenlijke oplaadstructuur te realiseren. De provincie Gelderland kijkt naar de mogelijkheden van verduurzaming van het transport over wat en wat dat betekent voor de haven en het transport over de weg. Wij zijn betrokken bij dit onderzoek.

In 2025 is de verduurzaming van het gemeentelijk wagenpark onderzocht. Er is een aanbesteding opgesteld voor de levering van elektrische voertuigen en deze is intussen gegund. De levering van de voertuigen wordt in 2026 verwacht.

Wat hebben we bereikt?

2.1.4. Uitvoering wettelijke taken.

Naast bovenstaande doelen hebben wij wettelijke taken uit te voeren. Dit betreft taken op de volgende wetten:

- Het beheren van de bestaande infrastructuur, waaronder:
 - Zorgdragen voor het juiste functioneren van de weg door plaatsing verkeersborden en -tekens, inclusief verkeersbesluit.
 - Zorgdragen dat de openbare weg in goede staat verkeert.
 - Zorgdragen voor de inspanningsverplichting van gladheidsbestrijding.
 - Zorgdragen voor een wegenlegger, inclusief bebouwde komgrenzen.

Beoogde resultaten

- De wettelijke taken zijn uitgevoerd.

Toelichting

Alle wettelijke taken zijn uitgevoerd.

In 2025 zijn 70 verkeersbesluiten genomen (waarvan 2 verkeersbesluiten voor evenementen). Ook op het gebied van beheer en onderhoud zijn alle benodigde werkzaamheden uitgevoerd.

2.2 Een aantrekkelijk, sociaal, duurzaam en circulair economisch klimaat

Wat wilden we bereiken?

Een aantrekkelijk, sociaal, duurzaam en circulair economisch klimaat. Prettig economisch klimaat met voldoende werkgelegenheid voor iedereen, duurzame en circulaire economie. In 2025 gaan we werken volgens de Visie Economie, deze wordt naar verwachting eind 2024 vastgesteld.

Wat hebben we bereikt?

2.2.1 Transparante en accurate ondernemersdienstverlening.

Beoogde resultaten

- Behoeften ondernemers in beeld.
- MKB ondernemers zien de gemeente Wageningen als aanspreekbaar en ondersteunend.
- Nauwere samenwerking met andere platforms/organisaties (ondernemersverenigingen, kennis/onderwijsinstellingen).
- Vlotte vergunningen procedures.

Toelichting

In 2025 hebben we stappen gezet om ondernemers beter en duidelijker te helpen. Daarbij stond samenwerking centraal. We hebben het overleg met de ODDV en via de intake tafel verbeterd, omdat we beter rekening houden met wat ondernemers nodig hebben. Ondernemers kunnen met hun vragen terecht bij het Ondernemersloket. Daarnaast ondersteunt de Accountmanager Bedrijven hen. Om ondernemers goed te blijven ondersteunen, hebben we regelmatig overleg met vertegenwoordigende partners. Dit zijn onder andere de Wageningen Economic Board, WUR, WOC, SOW, KHN en Hotels. Ook op het gebied van Toerisme en Recreatie hebben we de samenwerking versterkt met regionale partners zoals de VeluweAlliantie, Routebureau Veluwe en Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen. Uit gesprekken en evaluaties blijkt dat deze aanpak werkt. Ondernemers en partners zien de gemeente steeds vaker als toegankelijk en behulpzaam.

Wat hebben we bereikt?

2.2.2 Een aantrekkelijke en levendige binnenstad.

Beoogde resultaten

- Ondersteuning voor marketing voor de binnenstad.
- We stemmen de festivalkalender af met partners in de regio zodat we elkaars aanbod versterken en niet concurreren.
- Een actueel en vernieuwd evenementenbeleid.
- Er is ruimte voor innovatieve initiatieven op het gebied van innovatie, inspiratie, toerisme en ontspanning.
- Goed functionerende warenmarkt.
- Het kennisecosysteem is zichtbaar in de binnenstad.
- In de binnenstad ruimte geven aan nieuwe vormen van ondernemen.
- Maximaal 7 a 8 procent leegstand in de binnenstad.
- Ondersteunen sociale en culturele activiteiten.
- Ontmoetingsplekken voor jongeren.
- Openbare ruimte van de binnenstad is een prettige verblijfsomgeving, met kwaliteitsniveau basis en een verbeterde inrichting van straten en muren.

- Optimale structuur binnenstad (waaronder looproutes, entrees, parkeren, groen en invulling vastgoed).
- Vergroenen van de binnenstad en verbinden van groene stukken in de binnenstad (voorkomen van hittestress en een fijne verblijfsomgeving).

Toelichting

In 2025 hebben de Stichting Ondernemersfonds Wageningen (SOW) en de gemeente hun samenwerking voortgezet. De binnenstad is verder vergroend, onder andere rond de Grote Kerk. Ook zijn plannen gemaakt voor vergroening op andere plekken. Deze aanpak wordt positief ontvangen. We hebben subsidie aangevraagd bij het Rijk voor het Vrijheidskwartier. Daarnaast is onderzoek gedaan naar een mogelijke parkeervoorziening bij de Gevangentoren. De leegstand in de binnenstad was in 2025 6,8%, wat lager is dan het landelijk gemiddelde.

Wat hebben we bereikt?

2.2.3 Verbinding (binnen)stad en WUR.

Beoogde resultaten

- Er is samenwerking tussen de WUR - gemeente - samenleving ten behoeve van zichtbaarheid van de WUR in de binnenstad.
- Uitnodigende fysieke verbinding tussen campus, binnenstad en de regio.
- Uitvoering van de Stadsagenda en CityDealKennisMaken (CDKM).
- We bouwen verder aan een duurzame samenwerkingsrelatie met de WUR en hebben een gezamenlijke lobby agenda.

Toelichting

In 2025 zijn veel ACT-projecten uitgevoerd binnen het Learning Ecosysteem Wageningen (LEW). Dit gebeurde in samenwerking tussen de gemeente, WUR en soms andere partners. Binnen de City Deal KennisMaken werken we samen met WUR, de bblthk, Thuis Wageningen en Regio Foodvalley. Doel is om de band tussen stad, inwoners en studenten te versterken. Er zijn verschillende onderzoeken gedaan, zoals de Biodiversity Challenge, de vergroening rond de Kerk en het project 'wetenschappers in de stad'.

We hebben regelmatig overleg met WUR, zowel ambtelijk als bestuurlijk. De samenwerking is de afgelopen jaren sterker geworden.

In 2025 is de Stadsagenda geëvalueerd, samen met WUR. De evaluatie laat zien dat de samenwerking tussen gemeente, WUR en maatschappelijke partners is verbeterd. Ook blijkt dat deze samenwerking helpt om kennis zichtbaarder te maken en de verbinding tussen stad en universiteit te versterken. Daarom is besloten om de Stadsagenda in 2026 voort te zetten. Binnen de Stadsagenda en de City Deal KennisMaken is verder gewerkt aan het betrekken van studenten en onderzoekers bij maatschappelijke en ruimtelijke vraagstukken. Ook is gewerkt aan een sterkere verbinding tussen campus, binnenstad en regio. Samen met WUR en de provincie Gelderland hebben we Food2040 opgesteld als input voor het rapport-Wennink. Dit verhaal vormt de basis voor verdere gezamenlijke lobby.

Wat hebben we bereikt?

2.2.4 Sterk vestigingsklimaat voor het kennisecosysteem.

Beoogde resultaten

- Aantrekkelijk woon- en verblijfsklimaat (vestigingsklimaat).
- Behoud en aantrekken van nieuwe (met name) kennisintensieve bedrijven (nationaal en internationaal).
- Gebiedsprogramma Kennisas (samen met Provincie Gelderland en gemeente Ede) voor hoogwaardige en goed bereikbare campussen.
- Hoogwaardige en goed bereikbare werklocaties voor bedrijven die een substantiële bijdrage leveren aan het kennisecosysteem en/of de impact economie.

- Sterke positie binnen regio Foodvalley, waarin partners complementair zijn, gebaseerd op gezamenlijke ambities.

Toelichting

In 2025 is op initiatief van parkmanagement en de ondernemersvereniging gestart met het vernieuwen van het parkmanagement op het BSPW. Voor de KennisAs zijn afspraken gemaakt over de samenwerking tussen de werklocaties in Ede en Wageningen en over goede bereikbaarheid en hoogwaardige ontwikkeling van de campussen. Het werkteam Kennishart heeft gewerkt aan gezamenlijke ambities en de voorbereiding van bestuurlijke overleggen, waar wanneer nodig ook de Regio bij aansluit.

Voor het aantrekken van kennisintensieve bedrijven is samen met Ede het startersplatform Make it in the Valley opgezet. De Kennishart-partners hebben daarnaast gewerkt aan Food2040. Ook is begonnen met de planuitwerking voor uitbreiding van het BSPW. Op de campus is Plus Ultra III opgeleverd en hebben de eerste internationale bedrijven zich gevestigd. Tegelijk vormen netcongestie en stikstof een groeiend probleem, waardoor sommige bedrijven geen aansluiting krijgen en zich niet kunnen vestigen.

Wat hebben we bereikt?

2.2.5 Aantrekkelijke functionele, duurzame en bereikbare werklocaties reguliere bedrijvigheid.

Beoogde resultaten

- Aantrekkelijk vestigingsklimaat voor circulaire, sociale en duurzame bedrijven. Werkplan circulair wordt nog vastgesteld.
- Er is een ontwikkelbeeld voor de haven als onderdeel van de 'visie Bebouwde Kom' (Omgevingsvisie).
- Gevestigde bedrijven worden ondersteund bij ruimtebehoefte en ruimte voor nieuwe ondernemers wordt gefaciliteerd.

Toelichting

Het actieplan Circulaire Economie is vastgesteld en we hebben de eerste stappen gezet. Samen met lokale repair- en herstelinitiatieven organiseerden we tijdens de Week van de Circulariteit een repaircafé in het stadhuis, in samenwerking met de regiogemeenten binnen het Living Lab Circulair. We doen mee aan een Share-Repair onderzoek van WUR, TU Delft en RUG en houden contact met startups en initiatieven zoals WaardeWiel en ambachtscentra om nieuwe ontwikkelingen te volgen.

Op de bedrijventerreinen zijn we begonnen met het versterken of opzetten van organisatievormen, zoals op BSPW, Campus West en Nudepark II. In de haven begeleiden we ondernemers bij plannen voor een mogelijk laadplein, inclusief de organisatievorming die daarbij hoort. De provincie onderzoekt de potentie van de haven, terwijl regionaal wordt gekeken naar samenwerking tussen Gelderse binnenhavens en aansluiting bij een bestaand convenant.

Wat hebben we bereikt?

2.2.6 Een aantrekkelijk kwalitatief aanbod voor recreatie en toerisme.

Beoogde resultaten

- Sterk recreatief en toeristisch aanbod.
- Inwoners en bezoekers zijn op de hoogte van het toeristisch aanbod en het is duidelijk of er gebruik van wordt gemaakt.

Toelichting

We hebben een toeristisch-recreatieve agenda 2025-2030 opgesteld. We hebben een uitvoeringsprogramma horeca & detailhandel 2025-2030 opgesteld. Ook zijn de samenwerkingsverbanden met de VeluweAlliantie en het Routebureau Veluwe vernieuwd. Daarnaast heeft gemeente Wageningen in samenwerking met de SOW en diverse partners een pilot citymarketing gedraaid.

Wat hebben we bereikt?

2.2.7 Toekomstgericht voldoende passende banen, ook voor praktisch geschoolden (Balans op de arbeidsmarkt).

Beoogde resultaten

- De gemeente heeft een regierol op het sociaal ondernemerschap, zowel het stimuleren en ondersteunen sociaal ondernemerschap als ook stimuleren sociale innovatie.
- Er is een visie op balans op de arbeidsmarkt.

Toelichting

In 2025 is verder gewerkt aan het leggen van een inhoudelijke en samenwerkingsbasis voor de lokale Human Capital Agenda (HCA).

In samenwerking met lokale en regionale partners, waaronder werkgevers, onderwijsinstellingen en maatschappelijke organisaties, is gewerkt aan een gedeeld beeld van de belangrijkste arbeidsmarktuitleidingen en kansen. Deze gezamenlijke inspanning heeft geresulteerd in een conceptuele basis voor de lokale HCA, die richting geeft aan toekomstige keuzes en inzet.

De HCA biedt na vaststelling een goed vertrekpunt voor vervolgstappen in de komende jaren, met aandacht voor sociaal ondernemerschap, sociale innovatie en een toekomstgerichte balans op de arbeidsmarkt.

Wat hebben we bereikt?

2.2.8 In 2024 is visie en omgevingsprogramma economie opgesteld. In 2025 starten we met uitvoering van acties om zo de brede welvaart te bevorderen.

Beoogde resultaten

- Realiseren acties uit omgevingsprogramma economie samen met partners in de stad en regio.
- We hebben onze positie op brede welvaart bepaald. In 2027 monitoren we de brede welvaart.

Toelichting

Het uitvoeringsprogramma (omgevingsprogramma) op weg naar een impacteconomie is vastgesteld. We zijn begonnen met de uitvoering van de eerste activiteiten. In 2024 hebben we al onze positie op brede welvaart bepaald.

Wat hebben we bereikt?

2.2.9 Uitvoering wettelijke taken.

De wettelijke taken worden uitgevoerd. Dit betreft:

- Drank- en horecawet, de WABO en de in dit hoofdstuk genoemde verordeningen.

Beoogde resultaten

- De wettelijke taken zijn uitgevoerd.

Toelichting

De wettelijke taken zijn uitgevoerd.

2.3 Een groene en biodiverse leefomgeving

Wat wilden we bereiken?

Een groene en biodiverse leefomgeving, waarin de mens in samenhang met de natuur gezond kan leven. De leefomgeving is aangepast op de klimaatverandering en anticipeert op de effecten daarvan.

Wat hebben we bereikt?

2.3.1 Een toename van de biodiversiteit (genetische variatie, soortendiversiteit en leefgebied).

Beoogde resultaten

- De biodiversiteit van het openbaar groen en water is verhoogd (zowel binnenstedelijk als in het buitengebied). Er wordt gestreefd naar meer en beter geschikt leefgebied voor een gevarieerde inheemse flora en fauna.
- We verbinden groene en blauwe structuren in de stad en het buitengebied zodat flora en fauna zich veilig kunnen verspreiden en verplaatsen door de stad. Waar nodig worden faunapassages aangelegd.
- Instandhouding en versterking van de hoofd/ecologische groenstructuur.
- In 2035 is de Noordelijke Ecologische Verbindingszone tot aan de gemeentegrens (de Grift) gerealiseerd.
- In 2030 bestaat 5% van het landelijk gebied uit landschapselementen (groenblauwe dooradering). Dit groeit door naar 10% in 2050. Deze landschapselementen passen bij het landschapstype ter plekke.
- De biodiversiteit van het buitengebied is verhoogd door landschappelijke inpassing van initiatieven en door de aanleg van landschapselementen in samenwerking met andere partijen. Het Landschapsfonds vervult hier ook een belangrijke rol in.
- Er is in iedere buurt minimaal 10% openbaar groen.
- Voor het maaibeheer van de bermen gebruiken we vijf ontwikkelingsfases op basis van soortenrijkdom. Het doel is om in 2030 30% in de fase soortenrijk hooiland (H3), met een zeer hoge biodiversiteit en ecologische waarde te brengen.
- Het aantal groeihaarden van invasieve plantensoorten neemt af ten opzichte van de huidige situatie.
- De waterkwantiteit in de stadsgracht is verhoogd, waardoor de waterkwaliteit en de visuele kwaliteit verbetert.
- We zorgen dat iedere nieuwe ruimtelijke ontwikkeling een toename oplevert voor biodiversiteit.
- We handelen en bouwen natuurinclusief.
- We zorgen dat het verduurzamen en isoleren van gebouwen niet leidt tot aantasting van de populaties van beschermde gebouwbewonende diersoorten.
- We stimuleren natuurinclusieve landbouw.
- Activiteiten van inwoners en bedrijven die bijdragen aan de doelen uit het biodiversiteitsplan worden door middel van subsidies gestimuleerd.

Toelichting

Gemeentebreed zijn alle groenvakken in kaart gebracht en voorzien van een kwaliteitsbeoordeling, als basis voor het opstellen van een meerjarenuitvoeringsplan.

We hebben onder andere de Churchillweg laten bedekken met een laag houtmulch bij vaste planten om onkruid en uitdroging tegen te gaan en enkele vaste plantenvakken vervangen door sterke bodembedekkers met biodiversiteitswaarde die beheersmatig beter aansluiten op onze beeldkwaliteit. Bij de renovatieprojecten die we zelf uitgevoerd hebben we gekozen voor sterke planten zoveel mogelijk inheems plantgoed dat droogteresistent is (o.a. De Hoef, Kees mulderweg – Helmbloemstraat, Anjerhof, Tarthorst, Kievietsweide, Harnjesweg - Hoek Eikenlaan, Delpad, Tarthorst, Gerdesstraat rondom parkeerplaats).

De ovaal rond de Grote Kerk aan de Markt is vergroend. Aan de Rooseveltweg voor Het Palet is er verharding vervangen door groen. Er zijn grote lindebomen geplant op het plein voor de Bassecour en tussen het busstation en de Albert Heijn. Ook op verschillende rotondes is een groter formaat bomen geplant.

Er is participatief een ontwerp gemaakt voor een groene herinrichting van drie speelplekken (Van Uvenweg, Caro van Eyckstraat, Laantje van Pieter Bas). Realisatie volgt in 2026. Het Groen van Prinstererplein heeft een nieuwe groenere speelinrichting gekregen en wordt door vrijwilligers onderhouden.

Er zijn 40 subsidies verstrekt voor het vergroenen van tuinen en daken en zeven subsidies voor het afkoppelen van regenwater.

Bij werkzaamheden in straten waarbij riolering wordt vervangen is regenwater van de aangrenzende woningen tegelijk ook afgekoppeld (Beatrixlaan, Kastanjeweg, Plataanweg). In een gezamenlijk project met Woningstichting Wageningen in de Jagerskamp is het regenwater van 22 woningen afgekoppeld, in combinatie met een actie voor het vergroenen

Tijdens de Maand van de Groene Tuin zijn workshops gegeven op het gebied van eetbaar groen en deelden leerlingen van Pantarijn

Gedurende het groeiseizoen stond de Klimaatkeet op de markt en bij tuincentra om inwoners advies te geven over het afkoppelen van regenwater en het klimaatbestendig inrichten van tuinen.

In het kader van het Uitvoeringsprogramma Wageningse Eng is een inloopbijeenkomst voorbereid, welke begin 2026 heeft plaatsgevonden. De focus hiervan was op spoor 1 van het uitvoeringsprogramma: informeren. Hiervoor zijn een publieksversie van de Visie Wageningse Eng; een drone-video; en een aantal posters gemaakt, om de aanwezigen mee te nemen in het proces. Ook hebben de aanwezigen hun ideeën voor verbetering van de Eng zowel mondeling als tekstueel met de gemeente kunnen delen.

Het Bomenbeleidsplan is vastgesteld en er is een start gemaakt met het Uitvoeringsprogramma Bomenbeleidsplan.

Er is een start gemaakt met de inventarisatie van straatstukken waar nog geen boom staat. In 2026 wordt de inventarisatie afgerond en wordt onderzocht waar nog bomen geplant kunnen worden.

2026 zijn 106 bomen gekapt en 168 bomen aangeplant (waarvan 22 in speeltuinen). Hierbij wordt gezorgd voor voldoende ondergrondse groeiruimte. Ook is samen met Woningstichting Wageningen een bomenactie uitgevoerd, waarbij bij 100 huurders in de Bloemenbuurt een boom in de tuin is geplant.

De hoge platanen aan de Ooststeeg zijn zwaar gesnoeid om tegemoet te komen aan klachten van bewoners over te weinig licht in huis en de bomen toch te kunnen behouden.

In 2025 zijn voor 5 verschillende nieuwbouwplannen Duurzaamheidsprofielen opgesteld waarin afspraken worden gemaakt met de ontwikkelaar over duurzaam bouwen. Het gaat om de volgende nieuwbouwontwikkelingen: Marijkeweg 22, Bornsesteeg, De Dorschkamp, De Dreijen Fase 1, Kantoorgebouw A Menzis.

Er zijn in 2025 zes hondenspeelplaatsen gerealiseerd in de gemeente. De hondenspeelplaats aan de Asterstraat-Kennedyweg is inmiddels verder vergroend door hondenbezitters en wordt ook door hen beheerd. Gemeente Wageningen won in 2025 de prijs voor de meest hondvriendelijke gemeente van Nederland. In Kortenoord en het centrum is een inventarisatie gedaan om ook hier een geschikte locatie voor een hondenspeelplaats te vinden. 2026 zijn 106 bomen gekapt en 168 bomen aangeplant (waarvan 22 in speeltuinen). Ook is samen met Woningstichting Wageningen

een bomenactie uitgevoerd, waarbij bij 100 huurders in de Bloemenbuurt een boom in de tuin is geplant.

Wat hebben we bereikt?

2.3.2 Vergroten van de leefkwaliteit (kwantiteit en kwaliteit van het groen) waarmee gezondheid wordt bevorderd, geanticipeerd wordt op de klimaatverandering (klimaatadaptatie), meer CO2 wordt opgevangen en de ruimtelijke kwaliteit wordt vergroot.

Beoogde resultaten

- De klimaatbestendigheid van het openbaar groen is verhoogd door de soortenkeuze (van openbaar groen) bij vervanging of vernieuwing te blijven afstemmen op de verandering van het klimaat.
- Droogte en hitte zijn verminderd op locaties die hier het meest gevoelig voor zijn, door vergroening en afkoppelen van regenwater.
- Vergroening van tuinen (Steenbreek), daken en schoolpleinen is door middel van subsidies gestimuleerd.
- Er is jaarlijks een publiekscampagne uitgevoerd rondom vergroenen van tuinen, afkoppelen van regenwater etc.
- Er wordt uitvoering gegeven aan het uitvoeringsplan voor de Wageningse Eng.
- Het Bomenbeleidsplan is vastgesteld, waarmee een bijdrage wordt geleverd aan meer CO2 opvang en geanticipeerd wordt op klimaatverandering.
- In 2050 voldoet Wageningen aan de 3-30-300 regel. Dit betekent:
 - Vanuit ieder huis zijn minstens drie bomen zichtbaar.
 - In iedere wijk is er minstens 30% kroonbedekking.
 - Niemand woont meer dan 300 meter van het dichtstbijzijnde park/koelteplek.
- In ieder straatstuk staat minimaal 1 boom.
- Goede bovengrondse en ondergrondse bescherming van de boom.
- Alle nieuwbouwplannen worden natuurinclusief en klimaatadaptief gerealiseerd, waarbij minimaal 10% divers groen in de wijk wordt aangelegd. Daarnaast wordt het bestaande groen in de woonomgeving behouden en versterkt.
- Het groen is in diverse wijken gevormd naar een toekomstbestendige vorm (klimaatbestendig, meer biodiversiteit en afgestemd op beheerniveau).
- In alle lopende en nieuwe projecten in de openbare ruimte worden vergroening en klimaatadaptatie als koppelkansen meegenomen.
- Projecten ter verbetering van het groene leefklimaat en vermindering van hittestress worden uitgevoerd.
- Regenwater wordt zoveel mogelijk vastgehouden op de plek waar het valt. De focus ligt hierbij in eerste instantie op de hogere zandgronden (bijvoorbeeld Benedenbuurt en Bovenbuurt).
- Wateroverlast is verminderd op locaties die hier het meest gevoelig voor zijn, door in te zetten op infiltratie.

Toelichting

Er zijn 40 subsidies verstrekt voor het vergroenen van tuinen en daken en zeven subsidies voor het afkoppelen van regenwater.

De ovaal rond de Grote Kerk aan de Markt is vergroend. Aan de Rooseveltweg voor Het Palet is er verharding vervangen door groen. Er zijn grote lindebomen geplant op het plein voor de Bassecour en tussen het busstation en de Albert Heijn. Ook op verschillende rotondes is een groter formaat bomen geplant.

Tijdens de Maand van de Groene Tuin zijn workshops gegeven op het gebied van eetbaar groen en deelden leerlingen van Pantarijn Pro inheemse planten uit op de Markt.

In een gezamenlijk project met Woningstichting Wageningen in de Jagerskamp is het regenwater van 22 woningen afgekoppeld, in combinatie met een actie voor het vergroenen van tuinen.

Er is een audiotour ontwikkeld langs 11 bijzondere Wageningse bomen binnen de bebouwde kom, om inwoners bewust te maken van het belang van bomen <https://wageningenduurzaam.nl/wat-kan-ik-doen/in-de-stad/de-bomen-vertellen-luister-je-mee/>.

Gedurende het groeiseizoen stond de Klimaatkeet op de markt en bij tuincentra om inwoners advies te geven over het afkoppelen van regenwater en het klimaatbestendig inrichten van tuinen.

In plantseizoen 2025-2026 zijn 106 bomen gekapt en 168 bomen aangeplant (waarvan 22 in speeltuinen). Ook is samen met Woningstichting Wageningen een bomenactie uitgevoerd, waarbij bij 100 huurders in de Bloemenbuurt een boom in de tuin is geplant.

De hoge platanen aan de Ooststeeg zijn zwaar gesnoeid om tegemoet te komen aan klachten van bewoners over te weinig licht in huis en de bomen toch te kunnen behouden.

Gemeentebreed zijn alle groenvakken zijn in kaart gebracht en voorzien van een kwaliteitsbeoordeling, als basis voor het opstellen van een meerjarenuitvoeringsplan.

Er is participatief een ontwerp gemaakt voor een groene herinrichting van drie speelplekken (Van Uvenweg, Caro van Eyckstraat, Laantje van Pieter Bas). Realisatie volgt in 2026. Het Groen van Prinstererplein heeft een nieuwe groenere speelinrichting gekregen en wordt door vrijwilligers onderhouden.

Er zijn in 2025 zes hondenspeelplaatsen gerealiseerd in de gemeente. De hondenspeelplaats aan de Asterstraat-Kennedyweg is inmiddels verder vergroend door hondenbezitters en wordt ook door hen beheerd. Gemeente Wageningen won in 2025 de prijs voor de meest hondvriendelijke gemeente van Nederland. In Kortenoord en het centrum is een inventarisatie gedaan om ook hier een geschikte locatie voor een hondenspeelplaats te vinden.

Wat hebben we bereikt?

2.3.3 De openbare ruimte is schoon, heel en veilig.

Beoogde resultaten

- De openbare ruimte voldoet aan de vastgestelde onderhoudsniveaus. Speeltoestellen en bomen voldoen aan de wettelijke eisen rondom veiligheid (aantoonbaar zorgvuldig handelen).

Toelichting

De buitenruimte wordt maandelijks geschouwd door een externe deskundige partij. Uit de schouwresultaten komt naar voren dat we voldoen aan de door de gemeenteraad vastgestelde onderhoudsniveaus. Ook waar het gaat om wettelijke verantwoordelijkheden aangaande bomen en speeltoestellen.

Om aan de zorgplicht voor bomen te voldoen hebben we in 2025 1/3 van alle bomen geïnspecteerd en gesnoeid.

De boomkronen van de populieren langs het Nieuwe Kanaal zijn sterk ingenomen zodat deze bomen nog wat langer veilig kunnen blijven staan.

Na een boomeffectanalyse is de monumentale boom naast het Baarhuisje op de begraafplaats zodanig gesnoeid dat zowel de boom als het Baarhuisje behouden kunnen blijven.

Er zijn 20 extra afvalbakken geplaatst en 67 oude gele afvalbakken gereviseerd tot de vertrouwde blauwe afvalbak voor de inzameling van hondenpoep. Op de website is een kaart gepubliceerd met alle afvalbakken in de gemeente. Er zijn gratis hondenpoepzakjes verspreid via de

hondenspeelplaatsen, wijkcentra en (dieren)voedselbank. Via een folder zijn minima hierover geïnformeerd. De vullingsgraad van de afvalbakken nam gedurende 2025 steeds verder toe en bestaat voor een groot deel uit ingezamelde hondenpoep. De gemeente heeft conceptbeleid opgesteld over hoe om te gaan met bijtincidenten en heeft hondeneigenaren hierbij betrokken.

Wat hebben we bereikt?

2.3.4 Uitvoering wettelijke taken.

De wettelijke taken worden uitgevoerd. Dit betreft:

- Vanwege wettelijke aansprakelijkheid zorgen we voor de veiligheid van onder andere wegen, speeltoestellen (attractiebesluit) en bomen (ook opgenomen onder doel 2.3.3);
- Begraven.

Beoogde resultaten

- De wettelijke taken zijn uitgevoerd.

Toelichting

Er is voldaan aan de wet rondom de thema's begraven, speeltoestellen en bomen. Dat wil zeggen dat wij zorgvuldig handelen en dit ook aan kunnen tonen.

De urnentuin op de begraafplaats Leeuwerenk is uitgebreid met 68 extra nissen om aan de vraag te voldoen.

We voldoen aan de zorgplicht in ons beheer van bomen, speelvoorzieningen en terreinmeubilair.

Om te werken volgens de eisen van de Omgevingswet is een Ecologisch Werkprotocol voor de buitendienst opgesteld. Dit samen met de Gedragscode soortbescherming gemeenten 2025 van Stadswerk is het kader voor de uitvoering.

2.4 Een toekomstbestendige fysieke leefomgeving

Wat wilden we bereiken?

Een toekomstbestendige fysieke leefomgeving met balans tussen mens, ecologie en economie. We zetten in op sociale duurzaamheid (inclusief en saamhorig), duurzame fysieke leefomgeving (groen en klimaatneutraal) en impact-economie en kennisecosysteem (innovatie).

Wat hebben we bereikt?

2.4.1 Implementatie Omgevingswet.

Beoogde resultaten

- Er is een omgevingsplan voor de fysieke leefomgeving met een passend Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO).
- Er is een gemeentebrede omgevingsvisie waarin de maatschappelijke opgaven in relatie tot de fysieke leefomgeving staan.
- Initiatiefnemers en inwoners worden gefaciliteerd bij participatie over initiatieven, op grond van het gemeentelijke participatiebeleid voor de Omgevingswet.
- Omgevingsvergunningen die passen in de Omgevingsvisie.

Toelichting

Het gemeentelijk omgevingsplan wordt stapsgewijs ontwikkeld. Dit traject ronden we uiterlijk in 2031 af. In 2025 is onder andere de aanbesteding van nieuwe regelsoftware voorbereid. Deze software is nodig om wijzigingen van het omgevingsplan te publiceren via het Omgevingsloket.

In 2025 zijn de visie bebouwde kom (2024) en de visie buitengebied (2020) technisch samengevoegd tot een gemeentebrede omgevingsvisie. Eind 2025 zijn de ontwerp omgevingsvisie en het bijbehorende omgevingseffectrapport opengesteld voor zienswijzen. Tot vaststelling van de omgevingsvisie door de gemeenteraad, vormen de visie bebouwde kom en de visie buitengebied het afwegingskader voor initiatieven in de fysieke leefomgeving.

Het participatiebeleid voor de fysieke leefomgeving is in uitvoering, met ondersteuning van de gemeentelijke participatieadviseur.

Wat hebben we bereikt?

2.4.2 Een integrale uitvoering van de opgaven in de fysieke leefomgeving.

Beoogde resultaten

- Er zijn programma's onder de Omgevingswet voor ontwikkeling van de stad. Deze programma's zijn opgenomen in de gemeentebrede omgevingsvisie.
- Om als gemeente meer regie te nemen op ruimtelijke ontwikkelingen is de Nota grondbeleid in 2024 herijkt. In 2025 wordt dit nieuwe beleid toegepast.

Toelichting

In 2025 zijn de visie bebouwde kom en de visie buitengebied technisch samengevoegd tot een gemeentebrede omgevingsvisie. De ontwerp omgevingsvisie is eind 2025 opengesteld voor zienswijzen. Als onderdeel van de samenvoeging is het uitvoeringshoofdstuk - waarin de al gestarte of voorziene programma's onder de Omgevingswet staan vermeld - geactualiseerd en aangevuld.

Verder verwijzen we naar 2.7.

Wat hebben we bereikt?

2.4.3 Beleid voor de fysieke leefomgeving, dat aansluit bij de ambitie.

Beoogde resultaten

- Kaders en het Omgevingsplan voor de fysieke leefomgeving (wettelijk) zijn actueel en worden gehandhaafd.

- De komende jaren wordt het 'Omgevingsplan van rechtswege' stapsgewijs omgezet naar één integraal Omgevingsplan voor heel Wageningen. In 2025 hebben we hier deels invulling aan gegeven.

Toelichting

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet is het omgevingsplan van rechtswege ontstaan. Dit omgevingsplan van rechtswege wordt in fases omgezet naar een actueel omgevingsplan. Hier is in 2024 mee gestart en moet afgerond zijn in 2031.

Wat hebben we bereikt?

2.4.4 Ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving passen binnen onze ambitie.

Beoogde resultaten

- Omgevingsplan en omgevingsvergunningen maken kleinere initiatieven van derden mogelijk, die passen in onze ambitie (leges).
- Grote ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving passen in onze ambitie en worden projectmatig uitgevoerd (grondbedrijf).
- Het project Grebbedijk is voorbereid en in uitvoering.

Toelichting

In 2025 zijn 4 Tam-omgevingsplannen in procedure gebracht. Onder andere de 2e herziening van het bestemmingsplan Buitengebied en Natuurontwikkeling Uiterwaarden en Havengebied. Daarnaast zijn er meerder BOPA's in procedure gebracht, waaronder de Omgevingsvergunning voor het planologisch mogelijk maken van van 260 woningen op de percelen Costerweg 5 en 7.(Vadapark)

Daarnaast is gewerkt aan de voorbereidingen van enkele BOPA-procedures, om andere herontwikkelingsprojecten mogelijk te maken. Onder andere voor het project Marijkeweg 22 (50 woningen).

De werkzaamheden voor het project Grebbedijk zijn voorbereid. De uitvoering start in 2026.

Wat hebben we bereikt?

2.4.5 Identiteit van de stad is beleefbaar.

Beoogde resultaten

- Cultuurhistorie is zichtbaar in Wageningen.
- Het Erfgoedprogramma is vastgesteld.
- Cultuurhistorie wordt gevierd.
- Monumenten hebben een plek in de Omgevingsvisie en -plan.

Toelichting

Cultuurhistorie is zichtbaar in bijvoorbeeld Open Monumentendag en het periodieke overleg met de erfgoedpartners.

Monumenten en Cultuurhistorie hebben een plek in de Omgevingsvisie, daarin is 'Het verhaal van Wageningen' als leidend uitgangspunt in de bijlage opgenomen. In 2025 is het Programma Erfgoed, als omgevingsprogramma, voor wensen en bedenkingen aangeboden aan de Raad. Gestreefd wordt dat het Programma Erfgoed in het eerste kwartaal van 2026 door het college wordt vastgesteld. Een van de maatregelen in het Programma is het opnemen van beschermingsgebieden en monumenten in het Omgevingsplan.

In september is de Open Monumentendag gevierd met een mooi aantal bezoekers. Het Dassenbos is in 2025 aangewezen als gemeentelijk monument, daarnaast lopen nog een aantal aanwijzingsprocedures. Doormiddel van een algemene subsidie heeft Wageningen de restauratie van de Joodse begraafplaats aan het Kerkhofpad mede ondersteund. De restauratie is momenteel in uitvoering.

Wat hebben we bereikt?

2.4.6 Uitvoering wettelijke taken.

De wettelijke taken worden uitgevoerd. Dit betreft:

- Vergunningverlening en handhaving;
- Andere wettelijke taken op basis van de Wet ruimtelijke ordening;
- Monumentenzorg en archeologie.

Beoogde resultaten

- De wettelijke taken zijn uitgevoerd.

Toelichting

De wettelijke taken zijn uitgevoerd.

- In samenwerking met de Oddv zijn Omgevingsvergunningen verleend en zijn waar nodig handhavingstrajecten gestart/afgerond.

2.5 Klimaatneutraal in 2030-2040

Wat wilden we bereiken?

De gemeente Wageningen is klimaatneutraal in 2030-2040 en heeft de klimaatimpact van indirect energieverbruik zoals de voedselproductie en consumptie verminderd. Ambitie 2.1. Infrastructuur en duurzame bijdrage mobiliteit en 2.3. Een groene en biodiverse leefomgeving dragen mede bij aan deze ambitie. Via de Klimaatmonitor meten we de voortgang op de verschillende sporen van de Routekaart Klimaatneutraal. De uitkomsten hiervan worden jaarlijks gedeeld en besproken met de raad. Vanaf 2025 worden deze gegevens ook beschikbaar gemaakt aan de hele stad.

Wat hebben we bereikt?

2.5.1 Er is 31% energie bespaard in 2040 ten opzichte van 2018 (klimaatmonitor).

Beoogde resultaten

- Bij gemeentelijk vastgoed worden energiebesparende maatregelen genomen en duurzame energieopwekking gerealiseerd.
- De VvE-aanpak wordt uitgevoerd opdat VvE's in staat zijn energie te besparen en hun resterende warmtevraag te verduurzamen.
- Er is een handhavingsprogramma met als doel op bedrijven en instellingen toe te zien dat zij voldoen aan de wettelijke verplichtingen met betrekking tot energiebesparing (Wet Milieubeheer, EED, kantoorpanden label C 2023).
- Er wordt een isolatiesubsidieregeling opgezet en uitgevoerd gericht op het verduurzamen van de slechts geïsoleerde koopwoningen (Wageningse Isolatieactie).
- Een wijkgerichte isolatiesubsidieregeling wordt ontwikkeld en deels gerealiseerd. Als onderdeel van een wijkaanpak die zorgt voor een versnelling van de verduurzaming van de gebouwde omgeving.
- Er is een actief energieloket om bedrijven, organisaties en verenigingen te ontzorgen, faciliteren en stimuleren tot het nemen van energiebesparende maatregelen.
- Er is een actief energieloket om inwoners en VvE's ontzorgen, faciliteren en stimuleren tot het nemen van energiebesparende maatregelen.

Toelichting

Gemeentelijk vastgoed

- In 2025 zijn hebben we ons ook gericht op het uitvoeren van de acties uit de MJOP's om de gebouwen te onderhouden. Het beperken van de energievraag van onze gebouwen heeft de aandacht. Maatregelen met een terugverdientijd van minder dan 5 jaar zijn verwerkt in de MJOP's.
In 2025 is de opdracht verleend om de MJOP's te verbeteren tot Duurzame Meerjaren Onderhouds Plannen (DMJOP's) Zo kunnen we voorgenomen verduurzaming structureel aanpakken met de bijbehorende budgetten.
- Twee gemeentelijke panden, het Venster en Movie-W, zijn aangesloten bij de pilot Energiegemeenschap Batterijenbuurt.

Aanpak verduurzaming VvE's

- Er zijn 4 subsidies uitgekeerd aan VvE's voor verkennend energieadvies en ecologisch onderzoek voor een totaalbedrag van € 15.000.
- Er zijn 23 Toekomstbestendig Wonen leningen toegekend aan VvE's voor een totaalbedrag van € 6.940.000.
- In 2025 kregen VvE's met verduurzamingsplannen of -ambities gratis procesbegeleiding van het Energieloket Wageningen. Met 30 VvE's was structureel contact en met 41 VvE's incidenteel contact.

Handhavingsprogramma energiebesparing bedrijven en instellingen

- De omgevingsdienst heeft in 2025 15 EML-controles uitgevoerd. De 4 resterende controles van 2025 zullen in 2026 worden uitgevoerd. De EML-controles verplichten bedrijven of organisaties om de verplichte energiebesparende maatregelen te nemen. De label C plicht voor kantoren werd in 2025 gehandhaafd via de reguliere integrale controles.
- De OddV is ook verantwoordelijk voor de administratieve controle van de rapportageverplichting werkgebonden personenmobiliteit. Alle bedrijven die zich in 2025 nog niet hebben gemeld zijn door de OddV aangeschreven.

Stimuleren energiemaatregelen bedrijven en instellingen

- *Energieloket voor bedrijven en instellingen:* aan 4 MKB- bedrijven en 5 organisaties is voorlichting gegeven over onder andere zonnepanelen, subsidies en isoleren.
- *Energiefonds Wageningen:* In 2025 is er één lening aangevraagd en verleend. Een tiental bedrijven heeft geïnformeerd naar de mogelijkheden. Bij vijf bedrijven is een vervolg in 2026 te verwachten.
- *Zonnepanelen zonder Zorgen voor het MKB:* Bedrijven met een geschikt dak voor zonnepanelen krijgen een Zon&Energiescan. Er zijn 60 bedrijven aangeschreven met een potentieel geschikt dak voor zonnepanelen. Drie bedrijven namen deel aan het project en beraden zich op het plaatsen van een zonnestroomsysteem in 2026. Uit evaluatie blijkt dat veel bedrijven te veel onzekerheden ervaren, door bijvoorbeeld netcongestie, afbouwen salderen en introductie van terugleverkosten.
- *Subsidieregeling energiebesparing basisscholen Wageningen 2025-2027:* voor basisscholen die langer dan 15 jaar op de wachtlijst staan voor renovatie of nieuwbouw is er subsidie mogelijk voor verduurzaming van hun pand. Het is een aanvulling op de landelijke subsidieregeling voor verduurzaming, DUMAVA. 4 schoolbesturen met in totaal 6 schoolgebouwen namen deel aan het ontzorgingsprogramma van de provincie Gelderland. Eén school heeft DUMAVA-subsidie gekregen en beraadt zich op de aanvraag van aanvullende subsidie bij de gemeente.
- *Regionaal Energieteam Bedrijven (REB):* Het MKB-loket van het REB heeft in Wageningen in 2025 11 MKB-bedrijven een gratis basisadvies ontvangen over energiebesparing en duurzame opwek. Eén bedrijf heeft een plusadvies gekregen. De REB-pilot op het bedrijventerrein BSPW is in 2025 voortgezet in een structurele aanpak en een nieuwe pilot is gestart op bedrijventerrein Nude 1980. Voor Wageningen betekende dat in 2024 een pilot op het bedrijventerrein BSPW van april 2023 tot en met maart 2024 en daarna een vervolg in een structurele aanpak. Eind 2024 is daar een nieuwe pilot bijgekomen op het bedrijventerrein Nude 1980.

Stimuleren energiemaatregelen inwoners

- In 2025 was er een actief Energieloket dat woningeigenaren, huurders en VvE's zowel op verzoek als proactief informeerde, faciliteerde en stimuleerde tot het nemen van energiebesparende maatregelen. Daarbij worden verschillende hulpmiddelen ingezet (waaronder isolatiecoach gesprekken, uitleen warmtecamera's, speeddates met energieadviseurs) en worden evenementen georganiseerd (zoals de eerste editie van de Avond van het Duurzame Huis).
- Er zijn 11 lening aanvragen voor de Toekomstbestendig Wonen Leningen voor woningeigenaren binnengekomen. 4 daarvan zijn toegekend.
- De Wageningse Isolatie Actie voor inwoners is 2025 verder doorgezet en uitgebreid. Niet alleen grondgebonden, maar ook VvE's konden in 2025 subsidie krijgen. In 2025 is er 266 keer aan appartementen subsidie (max. €1.500) verleend in 27 verschillende VvE's. Aan woningeigenaren van grondgebonden woningen is 162 keer subsidie (max. €1.500) verleend.

Wat hebben we bereikt?

2.5.2 Er is 1847 TJ aan duurzame energie opgewekt in 2040 ten opzichte van 2018. Hiervan is het streven de opgave aan duurzame elektriciteit in zonnenvelden en windmolens in 2030 te behalen (klimaatmonitor).

Beoogde resultaten

- De Warmtevisie wordt herijkt en er wordt een start gemaakt met de wijkuitvoeringsplannen (WUP) voor de eerste drie wijken.
- We stimuleren en faciliteren een duurzaam alternatief voor de gasgestookte WKK voor het warmtenet Noordwest. De realisatie valt buiten de invloedssfeer van de gemeente.
- In 2025 is het warmtenet voor Proeftuin Aardgasvrije Wijk Benedenbuurt gerealiseerd.
- In 2040 is voor alle gebouwen een duurzame en betaalbaar warmtevoorziening gerealiseerd die passend is voor de gebouwen.
- In 2040 zijn minimaal 142 duizend zonnepanelen gerealiseerd op Wageningse daken en parkeerterreinen.
- Innovatieve technieken zoals zon op gevels, energyhubs, wind op dak of lokale grids zijn in beeld en worden toegepast waar kan.
- Windmolens worden gerealiseerd op basis van de Wageningse Windvisie en de Regionale Energiestrategie (streefdatum 2030), waarbij onder andere rekening wordt gehouden met een zorgvuldige inpassing in het landschap.
- Zonneparken worden gerealiseerd op basis van Visie Buitengebied en de Regionale Energiestrategie (streefdatum 2030), waarbij onder andere rekening wordt gehouden met een zorgvuldige inpassing in het landschap.
- Via samenwerkingsverband EnergieWeb wekt de gemeente Wageningen haar eigen energievraag op een duurzame manier op.

Toelichting

Warmte

- De Aardgasvrije Proeftuin Benedenbuurt heeft dit jaar op verzoek van de bewonerscoöperatie een doorstart gemaakt:
 - Er is afscheid genomen van de ontwikkelaar/warmtepartner en de organisatiestructuur is aangepast.
 - Onder leiding van een nieuwe directeur werkt het warmtebedrijf aan een nieuw plan voor de ontwikkeling van het warmtenet.
 - De omgevingsvergunning voor de opwekinstallatie is vernietigd. Het warmtebedrijf heeft een aangepaste vergunningsaanvraag ingediend bij de gemeente.
- De gemeente Wageningen is in gesprek met de exploitant van het warmtenet in Noordwest (Ennatuurlijk) over verduurzaming van het warmtenet. Ennatuurlijk is daarnaast ook in gesprek met diverse afgevaardigden vanuit de bewonersgroep in de wijk hierover. Ennatuurlijk onderzoekt momenteel diverse scenario's om het warmtenet te verduurzamen. De haalbaarheid van het verduurzamen van het warmtenet hangt af van meerdere factoren waaronder de mogelijkheid om een netaansluiting te krijgen voor inpassing van een duurzame warmtebron.
- Er wordt gewerkt aan het opstellen van een warmteprogramma.
- Er wordt gewerkt aan een uitvoeringsplan warmte voor de wijk Noordwest om te onderzoeken hoe dit gebied aardgasvrij kan worden.

Duurzame elektriciteitsopwekking

- Op dit moment zijn er in Wageningen ongeveer 113.700 zonnepanelen op daken en parkeerterreinen. Ambitie is 300.000 zonnepanelen in 2040, dus we zijn op een derde van de ambitie voor zon-op-dak en restgronden.
- In Wageningen lopen er 2 pilots met betrekking tot lokale energiehubs. Een bij een bedrijventerrein (BSPW) en een bij particulieren (pilot Wilhelminaweg). Een energiehub is een samenwerkingsverband waarbij deelnemers met elkaar hun vraag-en aanbod van energie op elkaar gaan afstemmen zodat er zo slim mogelijk energie met elkaar gebruikt kan worden en netcongestie verminderd. Binnen de pilot Wilhelminaweg delen de deelnemers nu daadwerkelijk energie. De gemeente neemt met twee eigen panden deel aan deze energiegemeenschap.

- Kennis uit deze pilots vormt mede input voor de nieuwe regionale werkgroep Energiegemeenschappen. Deze werkgroep richt zich op vormgeven, ondersteunen en faciliteren van in de regio gelegen (toekomstige) energiegemeenschappen. Met de inwerkingtreding van de nieuwe Energiewet per 1 januari 2026 wordt energie delen mogelijk gemaakt. In Wageningen hebben meer inwoners(groepen) interesse getoond voor het vormen van een energiegemeenschap.

Windmolens

- Wageningen en Rhenen ronden in april 2025 hun onderzoek af naar de milieu-impact van windenergie in beide gemeenten. Rhenen heeft besloten geen verder onderzoek te willen uitvoeren. De gemeente Wageningen en provincie Utrecht zijn in december 2025 gestart met een twee-jarig natuuronderzoek in het Binnenveld. Zo krijgt de gemeente een beeld van de impact van eventuele windturbines op vogels en vleermuizen in dit gebied. Op basis van de uitkomsten wordt het vervolgproces bepaald.

Zonneparken

- Voortgang blijft achter, mede door netcongestie en veranderde, meer beperkende regelgeving (Kamerbrief, oktober 2023). In de Kamerbrief van 2023 staat dat zonnepanelen op landbouwgrond niet langer wenselijk zijn, mits zij vallen onder een van een drietal uitzonderingsgevallen (positieve bijdrage netcongestie, bijdragen aan een transformatie, significante agrarische activiteit). Dit zal het realiseren van zonneparken in het Wageningse transformatiegebied, dé plek voor duurzame opwekprojecten zoals beschreven in de Visie buitengebied, mogelijk ingewikkelder maken.

EnergieWEB

- Via het project EnergieWEB werken we aan de afname van zo lokaal mogelijk opgewekte elektriciteit voor al onze aansluitingen voor de gemeentelijke organisatie. In 2025 is Nijkerk toetreden tot EnergieWEB. In 2025 hebben we het gehele jaar groene stroom via EnergieWEB ingekocht, we verwachten dat dit 16% van ons totale elektriciteitsverbruik zal zijn. EnergieWEB elektriciteit is alleen groen als wij het verbruiken op het moment dat het opgewekt wordt. Op dit moment hebben we alleen contracten met energieopwekkers met zonnepanelen. We kunnen geen groene stroom afnemen als de zon niet schijnt.
- We zijn het gesprek gestart over de doorontwikkeling van EnergieWEB, zodat het project een vehikel kan worden voor energiegemeenschappen.

Wat hebben we bereikt?

2.5.3 De klimaatimpact die gepaard gaat met productie en consumptie van voedsel is verminderd.

Beoogde resultaten

- De gemeente geeft het goede voorbeeld als het gaat om inkoop van duurzame lokale producten, het aanbod van plantaardige opties, verminderen voedselverspilling en de verwerking van reststromen.
- De voedselomgeving van Wageningen is gezonder in 2030 (Voedselagenda).
- In 2030 is de lokale verkoop van duurzame en lokale producten van regionale boeren en producenten gestegen.
- In Wageningen eten inwoners in 2030 minder dierlijk en meer plantaardig voedsel (Voedselagenda). Restaurants gaan meer plantaardige opties aanbieden.
- In Wageningen verspillen inwoners, bedrijven en organisaties in 2030 minder voedsel. Reststromen worden beter verwerkt.
- Meer initiatiefnemers hebben een plek gevonden in Wageningen om stadslandbouw toe te passen op een duurzame manier.

Toelichting

- De verkoop van streekproducten is in 2025 weer gestegen, zoals de Streekwaarkramen op de markt laten zien.

- Vanwege onze unieke samenstelling van duurzame boeren en bewuste consumenten, en om de afzet van biologische producten verder te vergroten zijn we in 2025 samen met Arnhem de eerste Bioregio van Nederland geworden.
- Jong geleerd is oud gedaan en dat geldt zeker voor eten. Daarom krijgen leerlingen van vier lagere scholen schooltuinles van een moestuincoach, waarbij ze leren hoe hun eten groeit zonder gebruik van bestrijdingsmiddelen.
- Naast de populaire warme vegetarische lunch en voedsellessen die leerlingen op OBS De Wereld sinds 4 jaar elke week krijgen aangeboden hebben we in 2025 ook een succesvolle pilot met een vegetarische lunch gedraaid op OBS De Tarthorst.
- Bij het buurtsportwerk en in het jongerencentrum wordt niet alleen biologisch fruit maar ook noten uitgedeeld.
- Mede om de constante verleiding tot ongezond eten in de stad te verkleinen, heeft de gemeente in 2025 alle reclame uit de bushokjes gehaald.

Wat hebben we bereikt?

2.5.4 In 2025 hebben alle huishoudens die te maken hebben met energiearmoede de mogelijkheid (gehad) om hulp te krijgen bij energiebesparing (monitor: sociaal domein).

Beoogde resultaten

- Inwoners met energiearmoede worden proactief laagdrempelige energiebesparende maatregelen, advies en ondersteuning aangeboden.
- De gemeente en haar sociaal-maatschappelijke partners hebben kennis van, signaleren en bestrijden energiearmoede als onderdeel van bestaande en nieuwe werkprocessen.
- Er is extra subsidie en ondersteuning voor het stimuleren van isoleren bij inwoners die kwetsbaar zijn voor energiearmoede.

Toelichting

- Er zijn 128 huisbezoeken afgelegd door het energie-fix team (de Tochtbusters) om energiebesparende maatregelen uit te voeren. Veel zijn deelnemers geworven middels inschrijfrondes in onder meer de Groen van Prinstererstraat, Rooseveltweg en Hollandseweg. Er zijn 14 kortingsbonnen voor energiezuinig witgoed uitgegeven. De vrijwillige energiecoaches hebben 4 inwoners geholpen met hun energievragen of -zorgen.
- De samenwerking met ketenpartners is verder verstrekt en er zijn diverse gezamenlijke energie bespaaracties uitgevoerd.
- In het kader van de Wageningse Isolatieactie hebben 10 woningeigenaren met een laag inkomen een subsidie tot €4.000 ontvangen voor het isoleren van hun woning.

Wat hebben we bereikt?

2.5.5 In 2040 is alles wat de gemeente inkoopt volledig circulair, maken we zoveel mogelijk gebruik van circulaire en biobased bouwmaterialen en zamelt de gemeente slechts huishoudelijke grondstoffen in.

Beoogde resultaten

- In de bouw (infra en nieuwbouw) wordt in 2030 50% minder primaire grondstoffen gebruikt.
- Voor de inkoop van diensten en werken binnen de gemeentelijke organisatie verbruiken we in 2030 50% minder fossiele grondstoffen.
- De gemeentelijke organisatie heeft inzicht in haar eigen presteren middels de invoering van de CO2-prestatieladder.

Toelichting

- In 2025 is het Actieplan Circulaire Economie door het College vastgesteld en is er met de uitvoering van dit plan begonnen. Het Actieplan bestaat uit 14 verschillende actiepunten die tot en met 2027 worden uitgevoerd. Het uitvoeren van de actiepunten zullen helpen bij het stimuleren van circulariteit binnen de eigen organisatie, maar ook in de stad. Hiervoor is een bedrag van €60.000 per jaar beschikbaar gesteld. De resultaten van de uitvoering van het Actieplan worden nauw gemonitord en gerapporteerd.
- In 2025 zijn voorbereidingen getroffen voor de invoering van de CO2-Prestatieladder. De CO2-impact van de gemeentelijke organisatie is in kaart gebracht ter voorbereiding op de audit en de certificering (verwacht in 2026).

Wat hebben we bereikt?

2.5.6 Uitvoering wettelijke taken.

De wettelijke taken worden uitgevoerd. Dit betreft:

- Transitievisie Warmte.
- Regionale Energiestrategie.
- De gemeentelijke gebouwen moeten volgens het Klimaatakkoord energieneutraal zijn in 2050. De Routekaart Klimaatneutraal zet in op 2040 als streefjaar.
- De Wet Collectieve Warmte belegt veel nieuwe verantwoordelijkheden met betrekking tot collectieve warmteoplossingen bij gemeenten. Deze wet (ook wel Warmtewet 2 genoemd) gaat naar verwachting 1 januari 2025 in.
- De Wet Gemeentelijke Instrumenten Warmtetransitie (beoogde inwerkingtreding op 1 juli 2025) belegt nieuwe verantwoordelijkheden met betrekking tot de warmtetransitie bij de gemeente.

Beoogde resultaten

- De wettelijke taken zijn uitgevoerd.

Toelichting

In december 2025 is de notitie 'Richting een Regionaal Energieperspectief Regio Foodvalley 2040' vastgesteld. De notitie vormt de basis voor toekomstige beleidsvorming en wordt gebruikt om gemeenteraden tijdig te informeren over de keuzes die in volgende raadsperiode aan de orde zullen komen.

Voor de gemeentelijke gebouwen zijn energiebesparende maatregelen met een terugverdientijd van 5 jaar of minder die verwerkt stonden in de meerjarenonderhoudsplanning uitgevoerd.

2.6 Een veilige en gezonde leefomgeving

Wat wilden we bereiken?

Er is een veilige en gezonde leef- en voedselomgeving met meer groen in de stad, waarbij inwoners gestimuleerd worden om meer te bewegen en gezond te eten en waarbij grondstoffen circulair worden hergebruikt.

Wat hebben we bereikt?

2.6.1 Milieunormen worden niet overschreden.

Beoogde resultaten

- Ook in 2025 wordt met behulp van toezicht en handhaving gecontroleerd of normen op gebied van bodem, lucht, geluid, geur en energie niet worden overschreden.
- Er wordt meer (eetbaar) groen aangeplant in de bebouwde kom.
- Er wordt een duurzame reclamecode opgesteld met het doel reclame voor ongezond voedsel te weren en prikkels weg te nemen.

Toelichting

De normen op het gebied van bodem, lucht, geluid, geur en energie zijn niet overschreden. Rioolwater wordt op een doelmatige manier ingezameld en getransporteerd naar de RWZI

Wat hebben we bereikt?

2.6.2 Uitvoering wettelijke taken.

Wettelijke taken worden uitgevoerd. Dit betreft:

- Geluid, bodemkwaliteit, luchtkwaliteit en externe veiligheid.
- Plaagdierbestrijding.
- Dierenasiel, dierenambulance en nestbeheer ganzenbeheer.
- Riolering.
- Afvalverwijdering en- verwerking.
- Zorgplicht oppervlaktewater

Beoogde resultaten

- De wettelijke taken zijn uitgevoerd.

Toelichting

Conform het Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (V-GRP) zijn alle wettelijke taken met betrekking tot riolering uitgevoerd. In samenwerking met het waterschap Vallei en Veluwe zijn alle taken met betrekking tot de zorgplicht oppervlaktewater uitgevoerd. De wettelijke taken ten aanzien van het vervoer (dierenambulance) en opvang (dierenasiel) van zwerfdieren zijn uitgevoerd.

2.7: Voldoende betaalbare woonruimte, duurzame en kwalitatieve goede woningen voor elke Wageninger, in een groene wijk met plek voor ontmoeting.

Wat wilden we bereiken?

Iedereen in Wageningen heeft de beschikking over een duurzame woning die past bij het inkomen en type huishouden, in een prettige woon- en leefomgeving.

Wat hebben we bereikt?

2.7.1 Versnelling en realisatie van de woningbouwproductie in Wageningen als antwoord op de huishoudensprognose.

Beoogde resultaten

- In de periode tussen 2020 en 2040 worden in Wageningen 3.500 woningen gerealiseerd, met hierbij een specifieke focus op 3.000 woningen tot 2030.
- De woningbouwbehoefte wordt tweejaarlijks gemonitord. Op basis hiervan worden de aantallen te realiseren woningen indien nodig bijgesteld.
- Aan de hand van het afwegingskader flexwonen is een keuze gemaakt voor de uitwerking van de mogelijkheden voor een locatie voor flexwonen.
- Er is een strategie bepaald voor de zoeklocaties voor woningbouw, waaronder de locatie de Oksel.
- De gemeente heeft een actievare rol bij aankoop grond ten behoeve van de ontwikkeling van betaalbare woningen, zoals bij de locatie Menzis.
- Er komen meer woningen beschikbaar door het mogelijk maken van woningsplitsing en woningdelen.
- We geven uitvoering aan het besluit over het versnellen en ophogen van de woningbouwontwikkeling.

Toelichting

- Er zijn in de periode 2021 tot en met 2025 circa 584 woningen toegevoegd. Hierbij betreft het ook woningbouw vanuit de laatste fase van Buitenoord. Daarnaast zijn er 350 studentenwoningen feestelijk geopend aan de Marijkeweg, waarvan 140 zelfstandige wooneenheden. In 2025 zijn er ruim 150 woningen in aanbouw, waaronder de Eekmolenweg, Haverlanden en Churchillweg/Spelstraat.
- Een aantal van de zoekgebieden voor wonen, die zijn opgenomen in de Visie Bebouwde Kom, zijn onderdeel van het gebiedsprogramma KennisAs. Hiermee hebben ze een plek gekregen in de ruimtelijke ontwikkeling van zowel Wageningen als van de regio.
- In samenwerking met de direct betrokken partijen is een verkenning uitgevoerd naar de invulling van het zoekgebied werken en wonen aan het Nieuwe Kanaal (Zuidzijde). Parallel hieraan vindt, vanuit de gedachte van geleidelijke gebiedsontwikkeling, een haalbaarheidsstudie plaats voor (tijdelijke) flexwoningen aan de Noordzijde. In 2025 is deze ontwikkeling integraal bekeken om te komen tot een concreet voorstel. Experts van RVO zijn ingezet voor de versnelling van deze gebiedsontwikkeling.
- In 2025 zijn planologische stappen gezet voor een groot aandeel in de plancapaciteit. De programmatische uitwerking voor de projecten Duivendaal, de Dreijen (fase 2) en Churchillweg 146 zijn verder in ontwikkeling. Voor Vadapark is het Ontwerpbesluit BOPA ter inzage gelegd. De Dreijen (fase 1) en Churchillweg/Spelstraat zijn projecten die in 2025 vastgesteld zijn. Dit behoort nu tot de harde plancapaciteit.

- In 2025 is een vereveningsfonds sociale woningbouw voorbereid. Deze krijgt een plek in het programma Kostenverhaal. Met het fonds kunnen we de haalbaarheid van compacte projecten enerzijds vergroten en anderzijds ondersteunen we de realisatie van betaalbare woningbouw. Een project van 50 woningen aan de Marijkeweg is als pilot hiervoor aangeduid.
- In 2024 is de woningbehoefte gemonitord conform de afspraak van een tweejaarlijkse monitoring. Daaruit blijkt dat de vastgestelde woningbouwopgave van 3.500 grofweg in lijn is met de actuele huishoudensprognoses (2024). Deze lijn uit de vastgestelde woningbouwopgave is gecontinueerd in 2025.
- Voor het Menzisterrein (Lawickse Allee 130) is een koopovereenkomst met Woningstichting Wageningen (WsWa) ondertekend middels transformatie van het kantoor in een eerste woongebouw met 63 betaalbare huurwoningen (gebouw A) en er is gekeken naar een mogelijke kans voor het optoppen van dit gebouw met zes starterswoningen.
- Regio Foodvalley heeft in 2025 een gezamenlijke aanvraag toegekend gekregen voor de regeling Woningbouw op Korte Termijn (WoKT) vanuit het Rijk. Dit helpt als drager voor de woningbouwopgave in de regio.
- De woningbouwambities vragen om keuzes en bundeling van krachten. De gemeente Wageningen en Wageningen University & Research (WUR) hebben hiertoe een samenwerkingsovereenkomst ruimtelijke ontwikkeling ondertekend. Hierin staan de gedeelde ambities tot 2030 voor de ontwikkeling van stad en campus. Beide partijen willen de bestaande samenwerking versterken en gezamenlijk bouwen aan een gezonde, groene en innovatieve stad om projecten te versnellen.
- Met de campagne woningdelen en woningsplitsing is kennisdeling gestart over de mogelijkheden voor woningbezitters en woningzoekenden welke kansen er zijn voor het splitsen of opdelen van woningen. Daartoe is in 2025 gestart met een splitsingscoach. Er zijn inmiddels enkele vergunning-aanvragen in behandeling. De campagne loopt verder door in 2026.

Wat hebben we bereikt?

2.7.2 Meer betaalbare en duurzame woningvoorraad.

Beoogde resultaten

- Bij nieuwbouwontwikkeling zetten we in op voldoende betaalbare woningen in de betaalbare koop en sociale huur. We passen hierbij de herijkte woningmarktstrategie toe.
- De bestaande woningvoorraad wordt verder verduurzaamd, met nadruk op het uitfasen van energielabel EFG-woningen, om energielasten te verlagen en het wooncomfort te verhogen.
- Het aanbod aan studentenhuisvesting voldoet aan de vraag naar kamers conform de actuele monitor studentenhuisvesting.
- Het nieuw op te stellen volkshuisvestingsprogramma (Woonvisie) gaat in op de woonbehoefte en woonopgave van aandachtsgroepen en de wijze waarop gestreefd wordt naar meer balans in de woningvoorraad. De woningmarktstrategie wordt hierop aangepast.
- De betaalbare sociale huurwoningvoorraad is in 2030 vergroot. De Woningstichting heeft als ambitie om 800 sociale huurwoningen te realiseren tot 2030, in diverse woningbouwplannen.
- We werken met de Woningstichting aan de opgave door kansen te verkennen voor verdichten en optoppen bij hun bestaande voorraad.
- De huisvestingsverordening wordt in 2025 aangepast op basis van de nieuwe Wet regie volkshuisvesting, die als doel heeft om onder andere meer kansengelijkheid te creëren in de huisvesting van mensen uit aandachtsgroepen.
- Nieuw te bouwen woningen zijn (bijna) energieneutraal, met aandacht voor circulariteit en natuurinclusief bouwen. Dit resultaat draagt bij aan programma's 2.4 en 2.5.

- Wageningen faciliteert en stimuleert CPO's en collectief wonen.
- We faciliteren woningsplitsing om meer betaalbare woningen te realiseren.

Toelichting

- Bij nieuwbouwontwikkeling zetten we in op voldoende betaalbare koopwoningen en sociale huurwoningen. We passen hierbij de herijkte woningmarktstrategie toe. Over nieuwbouw tot de 1^e aftoppingsgrens zijn afspraken vastgelegd in de prestatieafspraken met Woningstichting Wageningen (WsWa).
- In 2025 is verder gewerkt aan het verduurzamen van de bestaande woningvoorraad. Het Energieloket informeert en adviseert bewoners over isolatie en andere duurzaamheidsmaatregelen. Via voorlichting, ondersteuning, subsidies (Wageningse Isolatieactie) en leningen (Toekomstbestendig Wonen) zijn woningeigenaren en VvE's gestimuleerd om woningen te verduurzamen. Hierbij is speciale aandacht voor de lagere inkomens.
- WsWa heeft in 2025 woningen gerenoveerd en geïsoleerd in het kader van de energieprestatie-eis uit de Nationale Prestatieafspraken dat vanaf 1 januari 2029 geen enkele huurwoning nog een EFG-label hebben. WsWa is onderweg om deze doelstelling te halen. De EFG-woningen worden verduurzaamd naar minimaal energielabel B zonder hiervoor huurverhoging te vragen.
- Het aanbod aan studentenhuisvesting voldoet aan de vraag naar kamers conform de actuele monitor studentenhuisvesting. De verwachte instroom van nieuwe studenten daalt in de toekomst. Deze daling biedt kansen om het studentenhuisvesting aan te bieden aan andere doelgroepen, zoals jongeren.
- De gemeente Wageningen, WsWa en Idealis zetten zich in voor meer woonplekken voor jongeren en starters. Onder andere door het faciliteren van woningsplitsing door de gemeente en de inzet van meer lotingwoningen en jongerencontracten bij WsWa. Idealis is in 2025 een pilot gestart om de mogelijkheden omtrent huisvesten van jongeren in hun voorraad verder te onderzoeken.
- De voorbereiding van de regionale afspraken over de huisvesting van wettelijke aandachtsgroepen zijn in 2025 gestart. Deze afspraken worden verwerkt in nieuw op te stellen volkshuisvestingsprogramma (Woonvisie), de volgende herziening van de huisvestingsverordening en de prestatieafspraken.
- Het nieuwe Volkshuisvestingsprogramma zal ingaan op de woonbehoefte en woonopgave van verschillende aandachtsgroepen en de wijze waarop gestreefd wordt naar meer balans in de woningvoorraad. In 2025 is woningbehoefteonderzoek opgestart om meer data-inzicht te krijgen ter ondersteuning van het opstellen van dit programma.
- Woningstichting Wageningen heeft als ambitie om 800 sociale huurwoningen te realiseren tot 2030, hiervan zijn er reeds 126 woningen gerealiseerd. In 2025 is de aankoop van een gebouw Menzis afgerond en is de intentieovereenkomst getekend voor Vadapark. Daarnaast zijn er meerdere plannen met sociale huurwoningen van de Woningstichting in voorbereiding. Daarnaast werken we samen door kansen te verkennen voor het verdichten bij en optoppen van hun bestaande voorraad.
- Met behulp van het Duurzaamheidsprofiel zijn er bij meerdere nieuwbouwontwikkelingen hogere ambities geformuleerd op het gebied van energie, circulariteit en groen geformuleerd en gerealiseerd dan wettelijk verplicht is.
- Wageningen faciliteert en stimuleert CPO's en collectief wonen door middel van informatieverstrekking. Daarnaast zijn er binnen de Vadapark ontwikkeling aan de Costerweg, twee collectieven ingepast en planologisch vastgesteld.
- Sinds april 2025 zet Huurteams Wageningen zich in voor rechtvaardige huur en goed verhuurderschap. Hiervoor is een campagne gevoerd om de bekendheid van het Huurteam te vergroten. In 2025 heeft het huurteam heeft 134 zaken behandeld en dit betreft 23 unieke verhuurders. Daarmee is onder andere circa €7.000 aan besparingen gerealiseerd voor de woonlasten van huurders.

Wat hebben we bereikt?

2.7.3 Voldoende groen en plekken voor ontmoeting in nieuwe en in bestaande wijken.

Beoogde resultaten

- Bij alle nieuwbouwplannen wordt gestreefd naar 30% kroonbedekking in de wijk. Bestaand groen wordt behouden en versterkt. Vanuit iedere woning is er zicht op minimaal drie bomen. Dit resultaat draagt bij aan programma 2.3.

Toelichting

- Het streven van kroonbedekking en behoud van groen wordt toegepast bij nieuwbouw. Echter sinds de vaststelling van het Bomenbeleidplan zijn er nog geen woningbouwplannen gerealiseerd. De daadwerkelijke realisatie van het beoogde resultaat is daarom nog niet meetbaar. Bij de vormgeving van de openbare ruimte is de inzet gericht op 30% kroonbedekking.

Wat hebben we bereikt?

2.7.4 Vraag en aanbod van woningen met en zonder zorg zijn in balans.

Beoogde resultaten

- Het aanbod aan nieuwe en bestaande (geclusterde) nultredenwoningen wordt gericht toegewezen.
- Geclusterde- en zorggeschikte woningen worden gerealiseerd met 'dementievriendelijk wonen' als norm.
- De sociaal-economische kracht in de wijken wordt versterkt door bewoners met (sociale) problematiek te spreiden.

Toelichting

- Woningstichting Wageningen (WsWa) heeft vanuit de prestatieafspraken een actueel overzicht met aantallen nultreden, geclusterde en zorggeschikte woningen gerealiseerd. Deze woningen worden passend toegewezen en gemonitord. Dit heeft enerzijds als doel het beter benutten van de bestaande woningvoorraad en anderzijds het in beeld hebben van de mogelijkheden voor doorstroming voor ouderen.
- In 2025 zijn 83 woningaanpassingen exclusief onderhoud gerealiseerd voor 68 unieke cliënten. Dat is een lichte stijging van het aantal aanpassingen ten opzichte van 2024.
- In 2025 is in samenwerking met WsWa een woonzorglocatie van WWAP (Wonen en Werken aan Perspectief) geopend aan de Melkweg in Wageningen. Dit zijn woonplekken voor jongvolwassenen met een zorgvraag. Daarbij is er een samenwerking met het aangrenzende Hospice Wageningen-Renkum.
- Er is een notitie dementievriendelijk wonen uitgewerkt als onderdeel van nog vast te stellen beleidsnota seniorenwoningen. Voor deze notitie is samenwerking gezocht met Alzheimer Nederland, Werkgroep dementievriendelijk Wageningen en de Woonadviescommissie. Met WsWa is gekeken in hoeverre deze notitie overeenkomt met het standaard programma van eisen van WsWa. Een aantal aspecten rondom toegankelijkheid en oriëntatie is meegenomen bij de ontwikkeling van Vadapark en het Menzis terrein.
- In Wageningen zijn 184 tijdelijke huisvestingsplekken voor vluchtelingen uit Oekraïne. Dit zijn verschillende locaties verspreid over de stad.

Wat hebben we bereikt?

2.7.5 Voor ouderen en aandachtsgroepen is er voldoende geschikt en betaalbaar woonaanbod in de buurt van voorzieningen.

Beoogde resultaten

- We hebben onderzocht hoe geclusterde woonvormen en zorggeschikte woningen (meer) gerealiseerd kunnen worden.

- Er zijn zoekzones aangewezen om te bouwen voor ouderen en aandachtsgroepen (zoals gedefinieerd in de Woonzorgvisie).

Toelichting

- Als onderdeel van de uitvoeringsagenda woonzorgvisie is in samenwerking met Woningstichting Wageningen (WsWa) een analyse gemaakt van de bestaande woningvoorraad. Een klankbordgroep vanuit wonen, zorg en welzijn heeft de resultaten aangevuld en verdiept. De resultaten bieden kansen om de woningvoorraad te benutten voor geclusterd en/of zorggeschikt wonen. De concrete aanbevelingen zoals inzet van een passend wonen coach (verhuiscoach) en gerichte maatregelen ten behoeve woningtoewijzing voor de doorstroming zijn concrete vervolgpunten.
- Als ander onderdeel van de uitvoeringsagenda woonzorgvisie is door de zorginstellingen onderzocht welke kansen er zijn om buurten en wijken te versterken, met als doel woonzorgzones te creëren in Wageningen. De wijk Torckdael dient als pilot.
- In de woningmarktstrategie is opgenomen dat bij nieuwbouwontwikkelingen in en direct nabij het centrumgebied en op locaties in nabijheid van voorzieningen 60% van het woningbouwprogramma dient te bestaan uit woningen die geschikt zijn voor senioren of seniorenwoningen. Dit is voor de ontwikkeling van Menzis meegenomen in de startnotitie.

Wat hebben we bereikt?

2.7.6 Uitvoering wettelijke taken.

Wettelijke taken worden uitgevoerd. Dit betreft:

- We voldoen aan de taakstelling van de huisvesting van statushouders in Wageningen.

Beoogde resultaten

- De wettelijke taken worden uitgevoerd.

Toelichting

- We hebben 10 woonplekken extra gerealiseerd bovenop de taakstelling van de huisvesting van statushouders in Wageningen.

2.8 Gemeentelijke gebouwen worden multifunctioneel ingezet

Wat wilden we bereiken?

Gemeentelijke gebouwen worden ingezet voor het huisvesten van een breed aanbod aan culturele, sociale, maatschappelijke en sportieve voorzieningen.

Wat hebben we bereikt?

2.8.1 Het multifunctioneel gebruik van gemeentelijke gebouwen bevorderen.

Beoogde resultaten

- Een strategisch vastgoed plan als afwegingskader welke maatschappelijke- en culturele instellingen worden gehuisvest in gemeentelijke gebouwen.

Toelichting

Op 17 december 2024 is de Vastgoednota vastgesteld door de gemeenteraad. In deze nota worden de kaders uiteengezet om maatschappelijk meerwaarde, het bezit, het gebruik en het beheer zo optimaal mogelijk op elkaar aan te laten sluiten. Hieruit voortvloeiend is in Q4 van 2025 de vastgoedtafel opgericht, waar de ruimtebehoefte van de verschillende beleidsvelden en de vastgoedportefeuille bij elkaar komen op basis van het afwegingskader uit de vastgoedstrategie. Voor cultuur ligt er een specifieke opgave gelet op de omvangrijke huisvestingsvraag vanuit het culturele veld. De verkoopopbrengst van Wilhelminaweg 1 en 3 wordt ingezet voor aankoop of huur van een geschikte locatie ten westen van het centrum voor het huisvesten van culturele organisaties, culturele broedplaats en/of andere functies.

Wat hebben we bereikt?

2.8.2 Gebouwen die niet meer nodig zijn worden verkocht of benut als potentiële locatie voor woningbouw.

Beoogde resultaten

- Aanwijzen van gemeentelijke gebouwen en locaties die geschikt zijn voor woningbouw op basis van het strategisch plan gemeentelijk vastgoed.
- Niet-courant gemeentelijk vastgoed met de verwachte verkoopopbrengst zijn in beeld.

Toelichting

Op basis van de vastgoedstrategie is besloten om de panden Wilhelminaweg 1 en 3 te verkopen, wordt het voormalige schoolgebouw aan de Arboretumlaan 1 voorlopig ingezet voor het huisvesten van culturele partijen die bijdragen aan de cultuuroelstellingen van de gemeente. Verder wordt het schoolgebouw aan de Zeemanstraat tot 2030 ingezet als tijdelijke wissellocatie voor scholen die nieuwbouw realiseren op bestaande locaties in de stad.

Wat hebben we bereikt?

2.8.3 Streven naar een gezonde en kostendekkende exploitatie van gemeentelijke gebouwen.

Beoogde resultaten

- Een nieuwe concessie overeenkomst voor de exploitatie van zwembad De Bongerd in afwachting van de besluitvorming over de keuze tussen renovatie of nieuwbouw.
- Op basis van de strategische vastgoednota maken we een keuze over welke vrijkomende gemeentelijke gebouwen we aanhouden en eventueel nog gaan verwerven.
- Het duurzaam in stand houden van gemeentelijke gebouwen en het klimaatneutraal maken ervan voor 2040.

Toelichting

Bij team Vastgoedbeheer loopt in Q1/Q2 2025 een pilot voor het opstellen van een Duurzaam Meerjarenonderhoudsplan(DMJOP's) voor een vijftal gemeentelijke panden. Aansluitend op deze

pilot volgt de rest van de gemeentelijke vastgoedportefeuille. Alle Meerjarenonderhoudsplannen (MJOP's) zijn eind 2026 aangevuld tot Duurzame MJOP's.

De lopende concessieovereenkomst voor het zwembad is eind 2024 verlengd.

Algemene informatie programma 2

Beleidskader bereikbaarheid

Verordeningen:

- Beleidsregels uitgifte parkeervergunningen Wageningen (2022)
- Nota Parkeernormen Wageningen (2015)
- Beleidsregels fietsparkeren bij kamergewijze verhuur (2022)
- Verordening Parkeerbelastingen (2025)
- Verordening Mobiliteitsfonds Wageningen (2016)
- Aanwijzingsbesluit Vergunningparkeren (2025)
- Aanwijzingsbesluit betaald parkeren (2022)
- Algemene Plaatselijke Verordening (2024)
- Verordening veergelden Lexkesveer (2025)
- Parkeerverordening (2018)
- Wegsleepverordening Wageningen (2021)
- Regeling ontheffingen voetgangerszone Centrum (2008, actualisatie 2015)

Beleidsnota's:

- Visie openbare laadinfrastructuur 2030 (2022)
- Netwerkvisie (2016)
- Fietsnetwerk Wageningen. Update en uitwerking van de netwerkvisie (2023)
- Parkeernota (2015)
- Visie Bebouwde Kom Wageningen 2045 (2024)
- Uitvoeringsprogramma GMP (2013)
- GMP visiedocument (2012)
- Handboek inrichting openbare ruimte (wageningen.hior.nl) (vanaf 2024)
- Kansgestuurd beheer (2019)
- Beheerplan bomen (2023-2027)
- Beheerplan wegen (2026-2030)
- Beheernotitie Openbare Verlichting (2026-2030)
- Beheerplan verkeerslichtinstallaties (2026-2030)
- Beheerplan kunstwerken (2025-2035)

Beleidskader economische ontwikkeling

Verordeningen:

- Verordening winkeltijden Wageningen (2021)
- Verordening op de heffing en de invordering van reclamebelasting (2024)
- Marktgeldverordening (2024)
- Verordening Fysieke Leefomgeving (2022)
- Marktverordening (2015)
- Inrichtingsplan Wageningse markten (2017)

- Verordening Scheepvaartrechten (2024)
- Standplaatsen en ventbeleid

Beleidsnota's:

- Uitvoeringsprogramma visie economie (2025)
- Gebiedsprogramma KennisAs (2025)
- Strategische Agenda 2026-2030 Regio Foodvalley: 'Onderneemt Natuurlijk!' (2025)
- Samenwerkingsovereenkomst Regio Deal 'Foodvalley onderneemt natuurlijk!' (juli 2025)
- Visie Economie 'Op weg naar een impacteconomie' (2024)
- Visie Bebouwde Kom (2024)
- RPLG (Regionaal Perspectief Landelijk Gebied) (2024)
- Beleidskader horeca en detailhandel 2023-2027 (2023)
- Regionaal programma werklocaties 2022-2026 (2022)
- Regionale Visie Werklocaties 2020-2030 (2021)
- Verstedelijkingsstrategie Arnhem Nijmegen Foodvalley (2022)
- Nota Bovenwijkse Voorzieningen (2021)
- Beleidsregels terrassen (2021)
- Economische Visie Detailhandel en Horeca 2023-2027 (2023)
- Nadere regels met betrekking tot de heffing en invordering van reclamebelasting (2012)
- Nota Grondbeleid 2024-2028 (2023)
- Toeristisch-recreatieve agenda 2025-2030 (2025)
- Kadernota herontwikkeling Rijnhaven (2003)
- Onderzoeksrapport toekomst haven 'De voortuin van Wageningen' (2002)
- PDV beleid regio Food Valley 2020-2025 (2021)
- Beleidsnotitie Bed & breakfast (2009)
- Kantorenvisie Foodvalley 2019-2027 (2019)
- Kantorenstrategie Foodvalley 2025-2030 (2025)
- Actieplan Circulaire Economie 2025-2027 (2025)

Overeenkomsten /convenanten:

- Convenant Ondernemersfonds Wageningen 2024-2025
- Samenwerkingsovereenkomst Regiodeal Food Valley 2020-2023

Beleidskader ruimtelijke ontwikkeling

Verordeningen:

- Verordening begraafrechten (2024)
- Verordening Fysieke Leefomgeving (2022)
- Doelgroepenverordening (2023)

Beleidsregels:

- Beleidsregels woningsplitsing (2024)
- Beleidsregels Bomenverordening (2010)
- Beleidsregels "Beleid Monumentale Bomen Wageningen"

- Beleidsregels camping de Wielerbaan 2017
- Beleidsregels handhaving basisfunctie Openbare Ruimte (2005)

Beleidsnota's:

- Groenbeleidsplan (2017)
- Bomenbeleidsplan (2025)
- Biodiversiteitsplan (2025)
- Nota Grondbeleid (2024)
- Nota Bovenwijkse voorzieningen (2021)
- Welstandsnota gemeente Wageningen 2018
- Beheersverordening gemeentelijke begraafplaats en gedenkpark "De Leeuwerenk" 2019
- Beleidsnotitie openbare verlichting (2012)
- Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving VTH-Beleid gemeente Wageningen
- Routekaart Wageningen Klimaatneutraal 2030-40 (2022)
- Visie bebouwde kom (2024)
- Beleid collectieve wooninitiatieven Wageningen (2024)
- Herijkte woningmarktstrategie (2024)
- Visie Buitengebied (2020)
- Handboek Inrichting Openbare Ruimte (HIOR) (2024)

Uitvoeringsbeleid

- Ecologisch maaibeheer (2025)
- Plaagdierenbestrijding (2025)
- Participatie in het groen (2025)

Beleidskader klimaat

Verordeningen:

- Algemene subsidieverordening (2012)
- Afvalstoffenverordening Wageningen (2024)

Beleidsnota's:

- Routekaart Wageningen Klimaatneutraal 2030-40 (2022)
- De Wageningse Windvisie (2021)
- Beleidsnotitie Duurzaam Bouwen Wageningen 2017-2021
- Visie Buitengebied (2020)
- Visie Wageningen 2045 (2024)
- Regionale Energiestrategie Regio Foodvalley 1.0. (RES RFV 1.0.) 2021
- Bodemkwaliteitskaart 2018 en nota bodembeheer (2012)
- Afvalbeleidsplan (2012, wordt momenteel herijkt)
- Verbreed Gemeentelijk rioleringsplan (2011-2015)
- Beleidsregels hogere waarde Wet Geluidhinder (2008)
- Waterplan (2005)
- Baggerplan (2003-2012)

- Optimalisering afvalwaterstudie (2002)
- Voedselagenda (2021)
- Regionaal Perspectief Landelijk Gebied (2024)
- Warmtevisie, naar een CO2-vrij verwarmd Wageningen (2021)
- Bomenbeleidsplan (2024)
- Biodiversiteitsplan (2025)
- Groenbeleidsplan (2017)
- Beleid verduurzaming VvE (2024)

Beleidskader wonen

Verordeningen:

- Huisvestingsverordening Wageningen (2023)
- Doelgroepenverordening Wageningen (2023)

Beleidsnota's:

- Beleidsnota woningsplitsing (2024)
- Herijking woningmarktstrategie (2024)
- Beleidskader collectieve woonvormen (2024)
- Visie Bebouwde Kom (2024)
- Woonzorgvisie (2024)
- Nota Grondbeleid (2024)
- Beleidsregels zelfbewoning en antispeculatie (2023)
- Prestatieafspraken De Woningstichting 2024-2025
- Prestatieafspraken Idealis 2023-2026
- Locatie-onderzoek woningbouw (2022)
- Beleidsregels kamergewijze verhuur (2021)
- Woningmarktstrategie (2023)
- Woonvisie 2025 (2016)
- Notitie integrale afweging potentiële locaties voor studentenhuysvesting Wageningen (2017)
- Duurzame Gebiedsontwikkeling vanuit het Klimaatplan 2022-2026 (2021)

Convenanten:

- Convenant WAC (2021)

Beleidskader Vastgoed

Omschrijving

Beleidsnota's:

- Strategische Vastgoednota (2024)

Betrokkenheid verbonden partijen

Regio Foodvalley

Regio Foodvalley is een samenwerkingsverband van 8 gemeenten, waarvan het inwonersaantal groeit naar 500.000 in 2040. Gemeente Wageningen neemt deel aan Regio Foodvalley via een gemeenschappelijke regeling. Binnen Regio Foodvalley werken we samen op het gebied van economie, wonen, werken, mobiliteit, landbouw en landelijk gebied. De Strategische Agenda 2026-2030: 'Onderneemt Natuurlijk!' vormt de basis voor de werkzaamheden in dit regionale verband. De Strategische Agenda wordt samengevat in twee pijlers: 'Toekomstbestendige Economie' en 'Verantwoorde Groei'.

Omgevingsdienst De Vallei

De Omgevingsdienst De Vallei (OddV) voert in opdracht van de gemeente taken uit op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving op het gebied van milieu en bouwen.

Euregio Rijn-Waal

Regionale grensoverschrijdende samenwerking van haar leden met als doel de grensoverschrijdende samenwerking op ruimtelijk en sociaal terrein te bevorderen, te ondersteunen en te coördineren. O.a. door de uitvoering van projecten en het aanvragen van financiële middelen. Tevens advisering aan leden, burgers, bedrijven, organisaties, overheden en andere instellingen bij grensoverschrijdende activiteiten en problemen.

Afvalcombinatie De Vallei (ACV)

Voor de inzameling van huishoudelijk afval, straat- en rioolreiniging, gladheidsbestrijding en plaagdierbestrijding werkt de gemeente samen met ACV. ACV is een naamloze vennootschap met verschillende dochterondernemingen. De aandelen zijn in het bezit van de gemeenten Ede, Wageningen, Renkum, Renswoude, Scherpenzeel en Veenendaal. ACV Gemeenten voert de opdrachten van de deelnemende gemeenten uit.

Joint Warmte B.V.

Joint Warmte B.V. De gemeente Wageningen is samen met bewonerscoöperatie Warmtenet Oost-Wageningen U.A. (50/50) eigenaar Joint Warmte B.V. Joint Warmte is 100% eigenaar van Warmtebedrijf Oost-Wageningen B.V. Het warmtebedrijf is eigenaar en beheerder van het nog aan te leggen duurzame warmtenet in de Benedenbuurt.

De onderstaande partijen zijn in formele zin geen verbonden partijen, maar wel relevant voor de realisatie van de doelstellingen uit het programma:

Platform Water Vallei en Eem

Platform Water Vallei en Eem is een samenwerkingsverband dat zich richt op verschillende aspecten van waterbeheer. Voorbeelden van producten die voortkomen uit de samenwerking zijn gezamenlijk meten en monitoren en de Klimaatatlas. De gemeente Wageningen is geen individueel gesprekspartner richting het DPRA (Delta Programma Ruimtelijk Adaptatie), maar dit is belegd bij het platform.

Platform ruimte voor lopen

De gemeente Wageningen is partner van het Platform ruimte voor lopen. Dit platform is een samenwerking van organisaties en professionals die willen bijdragen aan meer ruimte voor lopen in Nederland. Het maakt het gezamenlijk belang van lopen zichtbaarder.

Samenwerking Gebiedsontwikkeling Grebbedijk

De Samenwerkingsovereenkomst Planuitwerkingsfase Gebiedsontwikkeling Grebbedijk is gesloten. De partners zijn:

- Waterschap Vallei en Veluwe
- Provincies Gelderland en Utrecht
- Gemeenten Wageningen en Rhenen
- Rijkswaterstaat Oost-Nederland
- Staatsbosbeheer
- Stichting Het Utrechts Landschap.

De overeenkomst heeft als doel om het vastgestelde voorkeursalternatief voor de gebiedsontwikkeling verder uit te werken tot een definitief ontwerp. Het gaat daarbij om een goedgekeurd projectbesluit voor de dijkversterking, de nodige vergunningen en andere besluiten en een aanbestedingsdossier voor de uitvoering van het project.

Servicehuis Parkeer- en Verblijfsrechten (SHPV)

De gemeente Wageningen is lid van het SHPV. SHPV is een landelijk opererende coöperatie van gemeenten. Het SHPV beheert het Nationaal Parkeerregister. Dit is een digitaal platform waarmee parkeerrechten en parkeerheffingen worden afgehandeld.

Stichting Wageningse Eng (statuten), TAWÉ (reglement)

Voor de uitvoering van projecten die de natuurlijke, landschappelijke en cultuurhistorische waarden van de Eng behouden en versterken, werkt de gemeente samen met de Stichting Wageningse Eng (SWE). De missie en visie van de SWE staan in de statuten van de stichting. Om de diverse belangen van en op de Wageningse Eng verder te verankeren, heeft het gemeentebestuur een Territoriale Adviescommissie Wageningse Eng (TAWÉ) ingesteld. Deze commissie is door het college van burgemeester en wethouders ingesteld en benoemd via een artikel 84-commissie/verordening. De TAWÉ adviseert, zowel gevraagd als ongevraagd, het college van burgemeester en wethouders over gemeentelijke beleidsontwikkelingen, vergunningverlening en andere zaken met betrekking tot de Wageningse Eng.

Adviescommissie Wageningse Berg (Bergcommissie)

De Bergcommissie bestaat uit een aantal mensen met specialismen in onder andere ecologie, bodemkunde en erosie. De Bergcommissie adviseert gevraagd en ongevraagd het college over de Wageningse berg. Het belang hierbij is het behoud en bevordering van de unieke waarden van de Berg. Het richt zich met name op instandhoudingsbeheer van de unieke natuurwaarde van het gebied. Maar ook de landschappelijke, recreatieve en cultuurhistorische waarden.

Adviescommissie Binnenveld en Uiterwaarden (ABU)

De Adviescommissie Binnenveld en Uiterwaarden (ABU) geeft advies aan het college van burgemeester en wethouders, zowel gevraagd als ongevraagd. Het gaat om van activiteiten in de fysieke leefomgeving van het Binnenveld, inclusief het transformatiegebied, en de Uiterwaarden. Dit kan gaan over omgevingsvergunningen, maar ook over (nog te ontwikkelen) beleid. Ongevraagd advies zal 'goed afgewogen en neutraal' zijn, gebaseerd op de aanwezige plannen, gemeentelijke ambities en de realisatie daarvan op een specifieke locaties. De commissie bestaat uit 5 onafhankelijke en gemotiveerde inwoners van Wageningen.

Stadsagenda

De samenwerking tussen Wageningen University and Research (WUR) en de gemeente Wageningen met als doel de kennis en expertise vanuit de WUR lokaal in Wageningen toe te passen.

Overige partijen

- Samen met de partners gemeente Ede en de provincie Gelderland, en in samenwerking met Regio Foodvalley en Foodvalley NL, werken we aan de versterking van het vestigingsklimaat in het kennishart Ede-Wageningen.
- Het programma Binnenstad wordt uitgevoerd met betrokkenheid van ondernemers, bewoners en andere betrokkenen bij de binnenstad. Formele spelers hierbij zijn de Stichting Ondernemersfonds Wageningen (SOW), de WOC-afdeling detailhandel en afdeling Wageningen van de Koninklijke Horeca Nederland.
- Het programma Toerisme wordt uitgevoerd met betrokkenheid van ondernemers en andere partners uit de stad. Formele spelers hierbij zijn het Hoteloverleg, de VeluweAlliantie, Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen en het Routebureau Veluwe.
- Voor het realiseren van de doelen uit de Visie Economie werken we samen met de Wageningen Economic Board (WEB), een triple helix samenwerking op lokaal niveau met vertegenwoordigers van het Wageningse Bedrijfsleven, kennisinstellingen, onderwijs en gemeente.

- Klimaatpartners is een netwerk van lokale en regionale partners die de Wageningse klimaatambities onderschrijven. Het netwerk bestaat uit strategische partners die betrokken zijn bij bijhorende strategische gesprekken en besluitvorming. Daarnaast is er een stadsbreed netwerk dat elkaar ontmoet in laagdrempelige netwerkbijeenkomsten met als doel te inspireren en te stimuleren.
- Het Opheusdens Veer voert de veerdiensten uit tussen Wageningen en Opheusden. Dit is van belang voor de bereikbaarheid van Wageningen.

Beleidsindicatoren

De volgende wettelijk verplichte beleidsindicatoren hebben betrekking op programma 2 Wageningen fysiek:

- Functiemenging
- Vestigingen
- Banen
- Huishoudelijk afval
- Hernieuwbare elektriciteit
- Nieuwbouw woningen

Zie hiervoor ook de bijlage Wettelijk verplichte beleidsindicatoren.

Wat heeft het gekost?

De lasten, baten en het saldo van het programma Wageningen fysiek zijn als volgt:

Exploitatie	Realisatie 2024	Begroting 2025 na wijziging	Realisatie 2025	Verschil 2025
Lasten	-47.394	-35.817	-37.156	-1.339
Baten	30.154	20.412	25.257	4.845
Saldo van baten en lasten voor reservemutaties	-17.240	-15.405	-11.899	3.506
Stortingen	-2.803	-2.295	-2.784	-489
Onttrekkingen	7.689	2.041	2.892	851
Mutaties Reserves	4.887	-255	108	362
Resultaat na reservemutaties	-12.353	-15.660	-11.791	3.868

In onderstaande tabel is de verdeling van de baten en lasten per ambitie opgenomen:

Exploitatie	Realisatie 2025				
Ambitie	Lasten	Baten	Stortingen	Onttrekkingen	Saldo
2.1 Infrastructuur en duurzame bijdrage mobiliteit	-5.920	2.185	-273	218	-3.790
2.2 Een aantrekkelijk, sociaal, duurzaam en circulair economisch klimaat	-4.050	2.855	-20	257	-957
2.3 Een groene en biodiverse leefomgeving	-5.405	2.074	-568	193	-3.707
2.4 Een toekomstbestendige fysieke leefomgeving	-7.173	4.533	-1.294	1.364	-2.570
2.5 Klimaatneutraal in 2030-2040	-3.372	2.034	-550	625	-1.263
2.6 Een veilige en gezonde leefomgeving	-8.181	9.524	-70	-	1.274
2.7 Voldoende betaalbare, duurzame en kwalitatieve goede woningen in een groene wijk met ontmoeting	-849	1.081	-	236	468
2.8 Gemeentelijke gebouwen worden multifunctioneel ingezet	-2.206	971	-10	-	-1.245
Gerealiseerd resultaat	-37.156	25.257	-2.784	2.892	-11.791

In onderstaande tabel is de verdeling van de baten en lasten per financieel product opgenomen:

Exploitatie	Begroting 2025 na wijziging	Realisatie 2025	Vershil
140.00 Dierenwelzijn	-108	-97	11
210.00 Wegen, straten en pleinen	-2.274	-2.524	-249
210.10 Nutsbedrijven en derden	84	390	306
210.50 Openbare verlichting	-525	-580	-55
211.00 Verkeersmaatregelen	-1.598	-1.834	-236
214.00 Parkeervoorzieningen	626	840	214
221.00 Rijnhaven	-105	-31	75
223.00 Veerdiensten	-257	-218	40
310.00 Markten	-69	-19	50
310.10 Bevordering handel en ambacht	-335	-192	143
310.20 Bevordering bedrijfsvestigingen	-840	-697	142
541.10 Cultuurhistorie	-326	-310	16
560.00 Wijk- en buurtbeheer	-3.971	-3.635	336
710.10 Plaagdierbestijding	-115	-103	12
721.00 Afvalverwijdering en -verwerking	1.161	1.427	267
722.00 Riolering en waterzuivering	631	756	125
722.10 Waterkering, afwatering en landaanwinning	-239	-222	17
723.00 Energiebeheer	-1.511	-1.338	173
723.10 Milieubeheer	-434	-417	17
724.00 Beheer begraafplaats	312	493	181
810.00 Ruimtelijke beleid	-2.268	-1.952	316
810.20 Ruimtelijke beheer	-174	-170	3
810.30 Bestemmingsplannen	-512	-589	-77
810.40 Kostenverhaallocaties	400	321	-79
820.00 Volkshuisvesting	-983	277	1.260
820.10 Exploitatie verspreid woningbezit	-57	-9	49
821.00 Stadsvernieuwing	-	-12	-12
822.10 Woonruimte zorg	-44	-45	-1
822.30 Vastgoedsysteem	-250	-254	-4
825.00 Omgevingsvergunning	-303	327	629
830.00 Grondexploitatie	-208	-255	-47
830.10 Exploitatie vastgoed	-1.112	-1.227	-114
Saldo van baten en lasten voor reservemutaties	-15.405	-11.899	3.506
140.00 Dierenwelzijn	-	-	-
210.00 Wegen, straten en pleinen	-155	-155	-
210.10 Nutsbedrijven en derden	-145	-145	-
210.50 Openbare verlichting	-	-	-
211.00 Verkeersmaatregelen	70	70	-
214.00 Parkeervoorzieningen	44	30	-14
221.00 Rijnhaven	-15	72	87
223.00 Veerdiensten	-	-	-
310.00 Markten	-5	-5	-
310.10 Bevordering handel en ambacht	-	-	-
310.20 Bevordering bedrijfsvestigingen	-	-	-
541.10 Cultuurhistorie	-	-	-
560.00 Wijk- en buurtbeheer	4	-64	-68
710.10 Plaagdierbestijding	-	-	-
721.00 Afvalverwijdering en -verwerking	165	-	-165
722.00 Riolering en waterzuivering	-	-	-

Exploitatie	Begroting 2025 na wijziging	Realisatie 2025	Verschil
722.10 Waterkering, afwatering en landaanwinning	-70	-70	-
723.00 Energiebeheer	75	75	-
723.10 Milieubeheer	-	-	-
724.00 Beheer begraafplaats	-166	-166	-
810.00 Ruimtelijke beleid	295	295	-
810.20 Ruimtelijke beheer	-	-	-
810.30 Bestemmingsplannen	-	13	13
810.40 Kostenverhaalallocaties	-447	523	969
820.00 Volkshuisvesting	236	236	-
820.10 Exploitatie verspreid woningbezit	-	-	-
821.00 Stadsvernieuwing	-	-	-
822.10 Woonruimte zorg	-	-	-
822.30 Vastgoedsysteem	-	-	-
825.00 Omgevingsvergunning	-200	-761	-561
830.00 Grondexploitatie	70	170	100
830.10 Exploitatie vastgoed	-10	-10	-
Mutaties reserves	-255	108	362
Resultaat na reservemutaties	-15.660	-11.791	3.868